

Upravništvo: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5.
Telefon št. 51-22, 51-23, 51-24
Izdatni oddelki: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5 - Telefon št. 51-23, 51-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljano pokrajino pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti. Cont. Post. No 11-3118
IZKljučno zastopstvo za oglaševanje in Kz.
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izšla vsak dan razen ponedeljka
Naročnina mesečno Lir 18.-
za inozemstvo vključno s ponedeljskim ju-
trons Lir 36.50.

Uredništvo:
Ljubljana, Pucničjeva ulica št. 5, telefon
št. 51-22, 51-23, 51-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ad estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Bombardiranje alžirskih luk

Na tuniškem bojišču delovanje izvidnic

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 13. februarja 1943. vojno poročilo:

V Tunisu so nadaljnje neugodne vremenske razmere omejile bojno delovanje na posamezne akcije patrol.

Nasi bombniki so z vidnimi učinki napadli to noč zasidrane ladje v pristaniščih Bona in Bougie.

Sovražna letala so metala bombe in obstreljevala s strojnimi tovnice in potniške vlake v nekaterih krajih Kalabrije in Sicilije ter povzročila skupno 3 mrtve in 12 ranjenih med osebjem in potniki.

V bližini Castelvetrano je strel naše baterije zadel sovražno letalo, ki je padlo na tla.

Temeljito prekržani anglosaški načrti v Tunisu

Monakovo, 12. febr. s. V zvezi z vojaškim položajem, ki je nastal v Tunisu, piše »Münchener Zeitung«, da dogodki niso potekali tako, kakor je pri mizi predvideval Eisenhower. Uresničilo se je to, kar je imenoval Clausewitz »smolo«. To je vrsta nepredvidenih okoliščin, ki so prekržile vse račune in vsa pričakovanja. In zato severnoafriški general takrat ko bi moral polagati obračun o tem, ka, se je zgodilo v Tunisu od anglo-ameriške »zkecanja pa do danes, ni mogel navest v svoj zapor ničesar drugega kakor »smolo«, da so armade Osi dobile trdna tla na tuniskem ozemlju, jih razširile proti zapadu in proti jugu in si zagotovile odlično premoč, ko so se zvezale z okopno armado, ki je prišla iz Tripolisa.

Za nekaj časa, nadaljuje list, so lahko Anglosasi opravičevali svojo nedelavnost z vremenskimi razmerami ter z velikimi pihami, ki so onemogočale prehode preko gorskih sedel ter preprečevale dobavo živil. Medtem pa so se vremenske razmere zelo izboljšale tako da vreme ne more več služiti za izgovor. In res je sovražnik začel v januarju in februarju posku-

šati z uvodi v splošno ofenzivo. Te poskuse pa je moral drago plačati. V klavnicu je poslal čete francoske tujske legije, za njimi pa so morali poseči v boj severnoameriški vojaki, ki so sicer dobro oboroženi, pa jim vendar manjkajo potrebne skušnje. Nato so se preizkusili angleški vojaki, ki imajo nekaj več vojaškihkušenj kakor Američani, toda uspeh ni bil nič boljši.

Resnica je, da imajo čete Osi zdaj ugodne pogoje, ki obvladujejo ceste tuniske notranjčine, in jasno je, da general Eisenhower še ni mogel premagati prve »smole« v tej bitki. Upravičeno je torej vprašanje: ali se mu bo posrečilo premagati naslednje »smole«, ki bodo še številnejše?

Novi državni podtajniki

Rim, 12. febr. s. Z dekreti ki so pripravljeni, so sprejete demisije državnih podtajnikov v ministrstvih za vojno, za poljedelstvo in gozdove in za promet, to je demisije generala Scura, nacionalnih svetnikov Nanninija, Pascolata, Marinellija, Giannellija in De Marsanicha.

Za državnega podtajnika v ministrstvu za vojno je bil imenovan brigadni general Antonio Sorice. Za državnega podtajnika v ministrstvu za poljedelstvo in gozdove sta bila imenovana nacionalni svetnik Fabrizio Carlo, doktor gospodarskih in trgovskih ved in profesor na univerzi v Triestu, ter inspektor PNF in nacionalni svetnik Duca di Spadafora, doktor poljedelske kemije in sedanjí podpredsednik konfederacije poljedelcev. Za podtajnika v ministrstvu za promet so bili imenovani: nacionalni svetnik dr. inž. Giuseppe Peverelli, načelnik pokrajine Novara, nacionalni svetnik dr. inž. Luigi Scarfiotti in nacionalni svetnik Arcidiacono Domenico, mornariški oficir in letalec pilot.

Angleško gospodarstvo pred nerešljivimi vprašanji

Nasprotujoča si mnenja o preusmerjenju proizvodnje

Rim, 12. febr. s. Angleški tisk razpravlja o resnih vprašanjih angleške industrije v bodočnosti. Vojni napor je prisilil Anglijo, da je osredotočila industrijo in povečala dotok delavcev na področje vojne proizvodnje.

Glede tega je minister Dalton naznanil, da bodo civilni delavci rekrutirani v vedno večjih množicah in odpisani v vojno industrijo ter tako z zadostno notranjo proizvodnjo preprečili nevarnost, ki jo predstavljajo podmornice Osi za angleški pomorski promet. Zaradi te nevarnosti se bo morala Anglija v tekočem letu marsikomu odreči. Angleška vlada je tudi odredila, naj se določenim kategorijam delavstva, kakor na primer rudarjem, izplača proizvodna nagrada, da bi delali več delali. Prehod od mirodnega gospodarstva v vojno gospodarstvo je povzročil na industrijskem področju velike spremembe. Majhni in veliki proizvajalci so se morali združiti. Med angleškimi industriji je močna struja, ki podpira predlog, naj se tudi po vojni obdrži podobno stanje v svrhu izkoriščanja na pol monopolnega položaja, ko bo državno nadzorstvo popolnoma.

»Financial News« opozarja industrije, da bi bili obteženi s hudimi finančnimi bremenii, ki bi škodovali vsej angleški industrijski proizvodnji, če bi morali še naprej podpirati finančno slabotne družbe. Industrija si ne more privoščiti razkošja, da bi vzdrževala podjetja, ki bi v normalnih okoliščinah in v režimu konkurence sama po sebi izginila.

Sir Ralph Wedgwood piše v »Timesu«, da bo treba podvesti po vojni za preprečitev bede sredi izobilja to, kar se dela v vojnem času. Treba bo namreč prerazčistiti potrošnjo nadzorovati proizvodnjo in odstraniti brezposelnost. To bo zahtevalo narodno organizacijo industrije in sodelovanje vseh proizvajalcev. Tu-

di Bevin vztraja v listu »Daily Herald« pri tem, naj delavci zahtevajo razširjenje sedanjega gospodarskega nadziranja v povojno dobi. Združene tekstilnih proizvajalcev, ki nadzoruje kapital 60 milijonov šterlingov je predložilo načrt za povojno reorganizacijo industrije sploh in še posebej tekstilne industrije. Predlaga se razširjenje državne kontrole nad industrijskimi proizvodi, cenami in narodno ter mednarodno izmenjavo blaga. Načrt opozarja, da je treba opustiti misel o Angliji, da naj bo tovarna za ves svet, in o Londonu, da naj bo glavno finančno središče sveta.

Ameriški odpor proti angleškemu načrtom

Lizbona, 12. febr. s. Ameriške trgovske družbe za letalske transporte so skupne pričele drago reklamno kampanjo, da bi zbudile zanimanje kongresa za vprašanje premoči v letalskem svetovnem prometu po vojni ki si jo hoče Amerika zagotoviti. V reklamah na celih straneh v skoraj vseh revijah in listih v Ameriki se ponavlja vojni krik »Amerika mora postati letalski sila št. 1«. Skoraj istočasno se razvija druga kampanja, ki jo podpira glavni finančni in trgovski krogi Amerike proti morebitnemu gospodarsko-finančnemu sporazumu z Anglijo v bodočnosti. V teh krogih trdijo, da se Anglija zelo moti, če namerava s svojimi gospodarskimi in socialnimi načrti zopet prevzeti nadzorstvo na svetu. To stališče v celoti podpira, kakor se zdi, kongres, ki je pred dnevi odklonil finančni načrt za proučevanje po vojnih gospodarskih odnosov. Na enak način se vodi še tretja kampanja proti angleškim strokovnjakom, ki jih vzdržuje London v Washingtonu, da bi vplivali na Ameriko v prid angleških načrtov.

Churchillova izmotavanja v spodnji zbornici

Ameriški glas o angleških zadregah in skrbeh

Rim, 12. febr. s. V neki radijski oddaji iz Londona je ameriški novinar Hasting poročal svojim rojakom o svojih vtisih ob povratku min. predsednika Churchilla v London po sestanku v Casablanci, o katerem je mnogo trobil vsa anglosaška propaganda, ki pa se je končal s polomom tudi zaradi neprisotnosti Stalina ali kakakega njegovega zastopnika. Jasno je, da so Američani hoteli kaj zvedeti o tem. Hasting se je omejil na zabeleženje povratka v London in na izjavo, da je poslušal v spodnji zbornici Churchillove izjave o potovanju po sredozemskem področju. Ker bržkone nima posebne fantazije, se je ameriški novinar omejil na trditve, da so vsi priznali, da je bil Churchillov vojni raport odličen. Kar je Churchill povedal, so dobre vesti toda razume se, da ni mogel vsega odkriti. Z običajnim veliko-dušjem je prihranil za spodnjo zbornico dobre vesti in obdržal zase slabe. Ni potrebno, da bi vam se povedal, je dodal Hasting, da v spodnji zbornici člani parlamenta lahko zastavijo katerokoli vprašanje, čeprav je brezpomembno in v breme vlade. Včasih so ta vprašanja zelo nenavadna. Ko je Churchill vesel in nasmejan stopil v parlament, je poslanec lord Shinwall zastavil takšno vprašanje. Na nenavadni lord je hotel nekaj vedeti o anglosaških izgubah na morju, glede katerih so bile podane različne in protislovne izjave v Angliji in Ameriki. Kljub kočljivosti vprašanja in čeprav so mu

nekateri tovariši namignili, naj odloži ta vprašanja, je lord Shinwall vztrajal pri svojem in protestiral, češ, da tak sistem ni resen in ustvarja zmedo. Prav to si želim, ga je Churchill prekinil.

Po poročanju o tej epizodi se je Hasting v nadaljnjem bavil s Churchillovimi mačkami. Brž ko se je vrnil domov, pripoveduje Hasting, je ministrski predsednik posebej pozdravil svoji dve veliki mački, na kateri je zelo navezan. V Londonu pravijo, da je treba poskati eno izmed njegovih mačk, kadar je treba nujno najti Churchilla na Downingstreetu št. 10. Kjer so mačke, tam je tudi Churchill. Z milijoni in milijoni besedami, ki so bile zapisane o Churchill, pravi Hasting, ni bilo nikoli povedano, da ljubi mačke. Lahko se zgodi, da mu bo kak oboževatelj poslal meso za njegove mačke, ki pa imajo raje ribe. Ob tej priliki objavlja Hasting svoja razmišljanja o ribah. Odkril je in s tem napravil nadaljnjo hudo in diskrecijo, da primanjkuje sedaj v Angliji rib. Doslovno je napisal: Dobijo se najmanjše ribe in dobi se tudi ribja pašeta, toda takih velikih rib kakor včasih v Angliji ni več. Ker pa se dobi ribja pašeta, se morajo neke nahajati tudi ribe. Stvar je ta, da prihaja na trg zelo malo rib, ki so takoj razprodane. Dejstvo, da primanjkuje rib na otoku, kakršen je Anglija, je začudilo samega Hastinga, kar pa je pojasnil s tem, da je ugotovil, da je ostalo malo

Uspešni protinapadi ob srednjem Doncu

Izjalovljeni sovjetski napadi pri Harkovu in Kursku - 34 sovražni-kovih letal sestreljenih

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 13. febr. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Južno od Novorosijska in na področju spodnjega Kubana so bili zavrnjeni krajevni napadi sovražnika.

Med načrtnimi premikanji za skrajšanje fronte je bilo izpraznjeno mesto Krasnodar.

Ob srednjem Doncu so predrl nemški naskakovalni oddelki v žilavih borbah z okopnimi silami sovražne postojanke in vrgli sovjetske čete nazaj.

Koncentrični napadi premočnih sovražni-kovih pehotnih in okopnih oddelkov na področju vzhodno in severno od Harkova so bili po ogorčenih bojih odbiti. Lasten protinapad je prinesel nadaljnje napredke.

Severno od Kurska se je izjalovil sovražni-kov napad v več valovih proti našim postojankam s hudimi izgubami za sovražnika. Pripeljani so bili ujetniki in mnogo plena.

Na fronti med Volhovom in Ladoškim jezerom ter pred Petrogradom je sovražnik obnovil svoje silne napade, doslej vse brez uspeha. Hudi boji trajajo tamkaj dalje.

Letalstvo je tudi večerj z zelo močnimi oddelki neutrudljivo posegalo v borbo ter prizadelo sovražniku ponovne hude izgube ljudi, materijala in orožja. Oddelki lovskih letal so ponovno prisilili sovražne letalce v letalske borbe in sestrelili samo večerj na jugu vzhodne fronte 34 sovjet-skih letal.

V zimskih bojih na vzhodni fronti se je posebno odlikovala 15. letalska poljska divizija.

V severni Afriki je dan tudi večerj ob trajnem slabem vremenu potekel mirno. Vznemirjalni poleti posameznih sovražnih letal podnevi in ponoči nad zapadnim nemškim ozemljem, pri čemer je bilo vrženih brez načrta nekaj bomb, so

povzročili neznatne izgube med prebivalstvom in nekaj škode na poslopjih.

Obrambni boji na jugu vzhodne fronte

Izpovedi ranjencev s stalingrajskega bojišča o junaških bojih nemške vojske

Berlin, 11. febr. V naglem vrvenju dogodkov na vzhodni fronti je nastal neke vrste odmor, ki ga hočejo sovjetske čete odločno uporabiti za to, da dobe še nadaljnja ojačenja in da potem zadajo odločilen udarec z izredno silovitostjo.

Dočim se z nekaterih področij južna fronte glase poročila, da borba pončuje, smatrajo tukašnji vojaški krogi, da je to pešanje sovjetske napadalnosti samo začasno in da bo žarišče ofenzive še vedno ostalo ob srednjem in na gornjem toku Donca, kjer nemške čete med Slavljanov in Kurskom bojujejo obrambni boj in združujejo vse ruske napade. Sedaj se ne more nič več govoriti o enotni fronti ter o povezanosti obrambnih in napadalnih oporišč, kajti fronta je razcepljena in se borba razvija na vseh koncih, tako da se morajo nemške čete braniti od vseh strani. Sovjetske sile so izvršile na raznih mestih predore nemških odrezanih postojank, toda doslej niso znale razširiti teh svojih uspehov v odločilne akcije. Prav nasprotno se nemške čete one, ki začasno prevzemajo pobudo ter izvršujejo podjetja, pri čemer prodrejo čisto v področje sovjetskih napadov. Tako si slede mešane operacije druga drugi in na mnogih točkah se posreči ustaviti sovražno prodiranje, včasih celo vrči nasprotnika proti vzhodu. Ta razvoj borbe označujejo vojaški kritiki kot krizo vzhodne fronte.

Ne glede na krajevni značaj, so borbe, ki se razvijajo na področju Novorosijska, vsekakor zelo silovite. V predzadnji noči se je sovjetskemu poveljstvu posrečilo poslati nova ojačenja, ki so se združili z že prej izkrcanimi četami. Nemške čete so zapletene v silovito borbo z oporiščem, kjer so se izkrcale rdeče čete. Sovjetski puskas, da bi prodrl od morske strani v nemške postojanke ter se vključil v veliki obrambni sistem Tamanskega polotoka, zadeva še vedno na močan nemški odpor. Nemcem se je zadnje dni posrečilo, da so pokončali znaten del izkrcanih ruskih sil.

V teh dneh je prispelo izpred Stalingrada v Berlin mnogo ranjencev, katerih rane potrebujejo posebne nege in posebnih operacij najodličnejših kirurgov nemške orestolnice. Tako se je novinarjem nudila prilika, da so slišali živo besedo prič s Stalingrajskega junaštva nemških čet. Ranjenci pripovedujejo, s kakim odporom se je boljševikom posrečilo zlomiti odpor obleganega mesta. Pri tem poudarjajo vsi, da ne gre toliko za kakovost ruskega orožja, ki ni nikakršna skrivnost za nemške tehnike, marveč za množico oborčiv, ki presega vsako možno predstavo.

Naj se reče karkoli o številnih premoči sovjetskih čet, pripoveduje neki kapetan-ribežev in da so vse vode okrog Anglije minirane. Ne primanjkuje pa samo rib, pravi Hasting nadalje, temveč tudi mesa, kajti, ko poslovni ljudje odidejo iz svojih uradov na kosilo, ne morejo več dobiti tradicionalnega rost-bifika, ki je tako pri srcu Angležem, temveč se morajo zadovoljiti s konzervami.

Hasting je zaključil svoj govor po radiu s senzacionalnim intervjujem. Razgovarjal se je z glavnim portnjem vojnega ministrstva Daryem, ki je ena izmed najbolj znanih oseb v Londonu. Portir mu je zaupal, da se je dal lord Gort z njim fotografirati in da je poznal kakih 15 ministrov za vojno in da je bil v Sudanu, ko je bil Churchill pri grenadirjih.

Glede vprašanja podmornice Osi in anglosaške tonaže pa se ni hotel izjaviti, tako vsaj trdi Hasting in je škoda, da se ni izjavil.

Omenjeni kapetan je pripovedoval tudi o posebno zanimivem dogodku. Njegova četa je imela nalog, da drži neko višino. Vedel je, da se bo on in njegovo moštvo žrtvovali že zato, ker so bili že dneve brez hrane. Višino je napadli kakih 400 Rusov, proti katerim je nemška štiridesetorica z uspehom uporabljala posebno orožje, zlasti metalce bomb, ki so delovali skoro z enako brzino kakor strojnica. Ko so napadalec prispeli kakih 100 m pred nemško postojanko, so se ustavili. Pešci niso hoteli iti dalje brez zaščite okopnih voz. Prigovarjanje častnikov ni imelo nikakršnega uspeha. Kasneje so Rusi ponovili napad,

seveda s pomočjo mnogoštevilnih okopnih voz. Kmalu sta izmed 40 mož ostala le še dva, kapetan, ki je imel zdrobljeno roko, in njegov podčastnik. Kapetan je zaradi težke rane izgubil zavest in ko se je zpet osvestil, je videl, da leži na nemškem tanku. Med njegovo omedlečico so bili Nemci izvršili protinapad, odbili sovražnika in odpeljali ranjenca z bojnega metaja.

Nekaj topniških častnikov je pripovedovalo, kako so se obenem s svojimi možmi bojevali kakor navadni vojaki s puško v roki in kako so s hladnim crožjem odbijali vse napade, ko jim je počlo strelivo. V zadnjih dneh borbe so bili vsi častniki brez izjeme oboroženi s puškami. Vsi tudi pripovedujejo, da je bil odvoz 47.000 ranjencev, izvršen med večno borbo, naravnost čuden dokaz splošnosti nemškega letalstva. Po 10. januarju so morala letala skoro vedno prstati na bčnem polju med silovitim streljanjem sovražnega topništva. Zadnjih ranjencev niso mogla odpeljati več prevozna letala, ker ni bilo možnosti za njihov pristaneč, marveč brza bojna letala, ki so se hitro spustila svojega bremen na bomb ter nato kakor prevlela ranjenca in odletela z njimi v zaledje. (Corriere della Sera.)

Hude sovjetske izgube na vsej fronti

Berlin, 13. febr. s. Kakor se doznava iz pooblaščenega vira, so sovjetske čete utrpel tako v južnem odseku kakor na severno-vzhodni fronti tudi večerj najhujše izgube ljudi in potrehčev. V celoti so boljševiki izgubili 60 letal in nad 90 tankov. V južnem odseku je prejšnji dan samo ena baterija uničila 13 sovjet-skih tankov vrste »T-34« ter s tem odbila konico sunka, katerega je izvedla močna skupina sovražnih motoriziranih sil, ki so z divjimi napadi pripravljali vdor v nemške črte.

Hitlerjevo oblikovanje

Berlin, 13. febr. s. Hitler je odlikoval z viteškim križem reda Zeleznaega križa 4 nadaljnje oficirje vojske, mornarice in letalstva.

Previdnostni ukrepi v Bolgariji

Sofija, 12. febr. s. Poluradni »Dnes« objavlja uvodnik z naslovom »Previdnostne mere«, v katerem je navedeno med drugim:

»Vlada priporoča vsem, naj mislijo v naprej. Mnoge osebe, zlasti v velikih mestih so tam nepotrebne, zlasti starci, upokojenci, ženske in otroci. To so ljudje, ki povzročijo v primeru nevarnosti največ nereda. Previdnostne mere trenutno lahko povzročijo zmedo, toda vendar je to bolje, kakor še hujša zmeda, ki bi nastala, če bi nas kak izreden dogodek presenetil.«

Astronomske državni dolg Zedinjenih držav

Buenos Aires, 12. febr. s. Davi je v Indianapolisu govoril Wendell Wilkie, ki je dejal, da bo zelo verjetno še pred koncem vojne znašal državni dolg Združenih držav 300 milijard dolarjev. Govornik je dodal, da je kaj malo verjetno, da bi se Roosevelt posrečilo rešiti vprašanja, ki bodo iz tega nastala.

Manifestacija Japoncev v Sanghaju

Sanghaj, 12. febr. s. Nad 50.000 Japoncev v Sanghaju je proslavilo svečano 2.603. obletnico cesarske dinastije na velikem zborovanju v parku Hongkev. Nato so Japonci v sprevidu odšli v japonsko svetlišča, kjer je bil opravljen obred za zmago.

Visoki komisar za izsušitev Barja in regulacijo potokov

Visoki komisariat je za najpotrebnejša dela v tem letu dal na razpolago znesek 490.000 lir v okviru splošnega kredita 4.407.500 lir

Ljubljana, 13. februarja

Včeraj dopoldne je Visoki komisar sprejel v vladni palači, v navzočnosti inspektorja tehničnih del inž. Farine in šefa tehničnega oddelka inž. Rueha predsednika društva za izsuševanje Barja Antona Keržmanca, obenem z dvema članoma upravnega odbora Jakobom Vidmarjem in Alojzjem Avšičem.

Predsednik je podrobno poročal o delih za ureditev kanalov, izvršenih v preteklem letu s prispevkom 250.000 lir, ki ga je svoje dni dal na razpolago Visoki komisariat, nakar je predložil načrt za dela, ki spadajo v pristojnost konzorcija za tekoče leto in za katera so odločeni izdatki v višini 835.000 lir. Predsednik je predložil, da bi Visoki komisar naklonil za izvršitev teh del kak znesek.

Eksc. Grazioli je sprejel na znanje poročilo o izvršenih delih in je poudaril pomen in vprašanje izsušitve, poudarjajoč, da sta država in Visoki komisariat v letih 1941/42 izdala nad 3 milijone lir, do čim so občine same podprle dela z zneskom 450.000 lir.

Nadalje je sporočil, da so bili za tekoče leto določeni na breme države in Visokega komisariata v višini 4.407.500 lir, naslednji zneski za naslednja regulacijska dela: zapornici na Ljubljani v Ljubljani 1.350.000

regulacija potoka Mali graben v Ljubljani	900.000
regulacija potoka Zornica na Vrhniki	250.000
regulacija potoka Tunjica	204.000
gorska regulacija Gradašče pri Polhovem gradu in Dobrovi	220.000
gorska regulacija potoka Iska na Igu	193.500
regulacija potoka Podlipščina na Vrhniki	485.000
regulacija Iske	800.000

Od tega zneska odpade na občino prispevek 450.000 lir za dela, izvršena na ozemlju mesta Ljubljane.

Visoki komisar je še opozoril, da je bil splošni načrt za dovršitev izsušitvenih del na Barju, ki je velike važnosti za ozemlje pokrajine, že vnešen v program melioracijskih del in predložen ministrstvu za poljedelstvo in gozdove. Seveda ga bo mogoče izvršiti le postopno, upoštevajoč, da znašajo celokupni stroški nad 80 milijonov lir.

Končno je Eksc. Grazioli sporočil, da bo Visoki komisariat podelil prispevek 400 tisoč lir za regulacijo kanalov, ki jih bo konzorcij izvršil v tekočem letu v skupni dolžini 83.550 metrov.

Predsednik konzorcija se je tudi v imenu vseh članov in prebivalstva zahvalil Visokemu komisariatu s čustvi najglobljeješe hvalečnosti.

Prebivalstvo Barja in Ljubljanske pokrajine sploh bo prav gotovo z največjim veseljem in zadovoljstvom pozdravilo poročilo, ki nam jasno kaže, kolikšno skrb posveča Eksc. Visoki komisar vsem našim prečim gospodarskim vprašanjem, med njimi še posebej tudi vprašanju izsušitve našega Barja, s katerim je povezano toliko splošnih gospodarskih koristi. Po budo Eksc. Grazioli je za izvedbo teh navedenih koristnih melioracijskih del zaslužijo tem večjo pozornost našega prebivalstva, ker postajajo že davno zasnovani načrti naposled vendarle meso in kri, in to sreči vojne. Hvaležnost prebivalstva za izvedbo teh del je tem večja, ker se bivši avstrijski in kasnejši bivši jugoslovanski režim nista za ta vprašanja niti brigala, kaj šele, da bi stavila na razpolago primerna sredstva za izvedbo teh prepotreb-nih del splošne koristi. Že kratak vpogled v regulacijski načrt za to leto in takojšnji pristanek Eksc. Graziolija na izvedbo naj-nujnejših del, med drugim zlasti ureditev jarkov, dovolj zgornjo izpričujejo zani-manje naše najvišje pokrajinske oblasti za naša najpotrebnejša javna dela. Zato prav nič ne dvomimo, da se bo prebivalstvo izkazalo za to zanimanje hvaležno.

Komisariji okrajnih glavarstev pri Visokem komisariatu

Ljubljana, 13. februarja

Včeraj ob 10. dopoldne je Visoki Komisar sprejel poročilo komisarijev okrajnih glavarstev Pokrajine v navzočnosti namestnika Prefekta dr. Davida, načelnika kabineta dr. Biše, nadzornika za tehnična dela, šefa računovodstva in drugih uradnikov Visokega Komisariata.

Komisariji okrajnih glavarstev so obširno poročali o vseh vprašanjih, ki se tičejo političnega, gospodarskega in socialnega življenja pokrajine. Eksc. Grazioli jim je dal smernice o delu, ki ga morajo opraviti in je posvetil posebno pozornost prehrani, podpornemu delu, dogonom živine in zbiranju mleka.

Dr. Göbbels o sredstvih za popolno zmago Nemški narod sam je najboljšje jamstvo za zmagovit zaključek vojne

Berlin, 13. febr. Glede na ojačeno živahnost, s katero reče armade že nad 12 tednov navzlic krvavim izgubam nadaljujejo svoje mogočne napore, smatrajo v Berlinu da še ni mogoče napovedovati, kdaj se bo sovjetska ofenziva ustavila. Tako piše »Deutsche Allgemeine Zeitung« med drugim: Ne moremo reči, kdaj bo strahoviti boljševiški zalet dosegel ali prekoračil višek.

Morda zbuja prav nadaljevanje boljševiških naporov v nemški javnosti prepričanje, da se morajo znani ukrepi o civilni mobilizaciji poostri, da bi mogli biti kos povečanim potrebam. To razpoloženje tolmači v tedniku »Das Reich« tudi propagandni minister dr. Göbbels, ki poudarja, da zahteva narod sprčo trde stvarnosti na ves glas, naj ukrene vse potrebno. Doseganje ukrepe je narod pozdravlja, a jih smatra za nezadostne, kajti narod hoče storiti več, kakor pa se od njega zahteva, in sicer čim prej. Veliki boljševiški zmiselni napad je dal Nemčiji razumeti, da ne bo mogla doseči cilja, ako bo uporabila samo del svoje sile. Nemški narod mora uporabiti celokupne svoje energije. Sovražni svet ima sedaj najbolj otipiljiv dokaz, da Nemčija po krivdi svojega naroda prav gotovo ne bo izgubila vojne, da bi jo pa izgubila kakor l. 1918 zaradi slabosti vladajočih, je povsem nemogoče. Režim namreč prav dobro ve, da mu bo samo zmaga omogočila kronati njegovo zgodovinsko poslanstvo, ki bi v nasprotnem primeru bilo popolnoma uničeno.

Minister podaja nato pregled dogodkov na vzhodu in sicer z vso odkritostjo: »Utrpeli smo praz, kar je izven dvoma in nihče tega ne zanikava, toda o tem nismo dolžni polagati računov sovražniku. Očitno je, da smo nekoli podedovali moč sovražnika in sicer iz enostavnega razloga, ker si nismo mogli predstavljati, kaj bi se moglo iztisniti iz naroda ob uporabi kriterijev totalitarne vojne ne glede na udobnost civilnega in socialnega življenja. Za Nemčijo ni nobene potrebe, da bi uporabila boljševiške sisteme. Življenje boljševiške množice je tako bedno, da ga nemški narod ne more osvojiti. V ostalem pa nam tudi ni potrebno, kajti premoč nemške rase, njene organizacijske sposobnosti, junaštvo njenih vojakov in iznajdljiva strategija njenih voditeljev dajejo nemškemu narodu prednost, ki je rdeči ne bodo mogli nikdar uničiti. To prednost je mogoče nadomestiti samo do neke mere s številčno premoč človeških množic in kolčni vojnega gradiva, ki ga boljševiki postavljajo proti nemškim vojakom. To razliko moramo nadomestiti s povečanjem skupnih naporov.«

Dr. Göbbels poudarja nato, da ni prepozno storiti, kar je potrebno storiti. Nasprotno, prav sedaj je prišel za to ugoden trenutek: »K temu naporu bo moral narod doprinesiti svoj delež tudi v pogledu njegove izgedbe, da bi tako preprečil morebitna begstva.« Minister razlaga nato to svojo pripombo in pripominja, da ne more država postaviti ob stran vsakega državljanja policijske straže, ki naj nadzira, ali je zares izvršil svojo dolžnost. Dostojni izdani ukrepi in oni, ki bodo še izdani, bodo povzročili kolosalno poenostavljenost javnega življenja in v naravi stvari same je, da se mora državno nadzorstvo vedno

bolj umakniti v ozadje, da bi tako vsak poedinec čutil, da morajo odslej delovanje poedince opredeljevati manj zakonske določbe kakor čut lastne odgovornosti. Minister nato poudarja, da ima Nemčija vse pogoje za popolno zmago: »Samo poslužiti se jih moramo in sicer z največjim in čim bolj radikalnim delovanjem. Imamo ob svoji strani najmočnejšega zaveznika, ki si ga je mogoče predstavljati, narod sam, čigar viri so neizčrpni in ki je pripravljen slediti Hitlerju do konca, po kakršnikoli poti. Medtem, ko se naši vojaki bore na bojni črti v obrambni bitki, nastajajo nove armade za prihodnjo ofenzivo. Te armade potrebujejo orožje in strelivo, predvsem pa moralno podporo notranjega bojišča.«

Minister zaključuje takole: »Imamo bojevit in na vse pripravljen narod, ki pričakuje od dneva do dneva nov poziv. Ta narod je zbran za svojimi voditelji kot en sam mož. Kaj hočemo še več?«

Novi ukrepi, katere omenja minister, bodo objavljeni, kakor se doznava iz pristojnega mesta, čim prej. Kakor piše list »Börzenzeitung« bo civilna mobilizacija prizadela tudi periodični tisk. V tem pogledu bodo izdani konkretni ukrepi. 4000 revij vseh vrst, tednikov in podobnih listov, kolikor jih je bilo v začetku vojne, je postopno padlo na 2500. Domnevajo, da bo izmed teh izginil še doberšen del. V načelu bodo ostali samo oni periodični listi, ki posredno ali neposredno predstavljajo doprinos k vojni in zmagi. Drugi, zlasti revije strokovnega in znanstvenega značaja, pa bodo morali omejiti svoje naklade, število strani in se iz tednikov spremeniti v mesečnike ali tromesečnike. Nekateri drugi listi bodo povezani z drugimi. Ukijene bodo modne in luksuzne revije in na splošno vse kinematografske. Nekatere pomembnejše kinematografske bodo zaradi svojega pomena ostale, a se bodo nekako simbolično objavljale vsakega pol leta, v kolikor bodo seveda na razpolago tiskarne, kar bo zelo težko, kajti tudi na področju tiskarskih podjetij, bodo izvršene z vso strogostjo omejitve. (Piccolo.)

Dr. Ley med delavstvom v Vzhodni Prusiji

Berlin, 13. febr. s. V tem tednu je šef nemške delovne fronte dr. Ley govoril delavstvu v številnih vojnih tovarnah v raznih krajih Vzhodne Prusije ter njej priključenim političnim okrožjem po preureditvi zasedenega ozemlja na vzhodu. V Bjalistoku in v Grosoju je dr. Ley dal navodila tam zaposlenim nemškim delavcem za pospeševanje vojne proizvodnje.

Švica je prenatrpana z židovskimi begunci

Bern, 12. febr. s. Beveridgejev predlog, objavljen v angleškem listu »Observer«, ki zahteva takojšnjo pomoč nevarnih držav židom, kakor sta Španija in Švica, je naletel na odpor švicarskih listov, ki odgovarjajo, da je Švica že preko glave v skrbih zaradi dotoka beguncev, med katerimi je velika večina židov. V Švici znaša število vseh beguncev danes že 66.000. Predlog prav nič ne upošteva položaja Švice, ki se nikakor ne sme več poslabšati.

„Prima linea“

Nova številka glasila Ljubljanske Zveze borbenih fašistev se zopet odlikuje po pestri in zanimivi vsebini. Obletnici ureditve odnosov s cerkvijo je posvečen temeljit članek, ki s krepkimi potezami podaja razloge za zgodovinsko nujnost sporazuma med odpornimi italijanskimi činitelji: med cerkvijo in Stranko. Nadaljni članki se bavijo z ogromnim deležem, ki ga ima svetovno židovstvo na boljševiški revoluciji, z delom v šoli, z zadevami organizacije fašističnega pokreta v naši pokrajini, z rusko filmsko umetnostjo, s koncertom Antonia Janigra itd. List je v vsakem pogledu močno razgiban ter je nedvomno že našel obilo prijateljev med naročniki in čitatelji.

Opozorilo

Izročitev premoženja razpuščenih sportnih društev.

Zaupnik CONIA objavlja: Glede na naredbo Visokega Komisariata št. 31 objavljeno v Uradnem listu št. 15 z dne 21. II. 1942-XIX. in na naredbo št. 23 (objavljeno v Uradnem listu št. 36 z dne 6. V. 1942-XIX.), se objavlja naslednje:

Glede na odloke o razpustu sportnih društev »Grafike«, »Jadrana«, »Slavije« in »Svobode«, ki jih je izdal Visoki komisariat, se pozivajo vsi, ki imajo iz kakršnega koli razloga premoženje ali nepremičnino, vrednostno kakršnega koli značaja, upravne knjige, arhive in karkoli drugega iz lastništva omenjenih društev, da morajo v 8 dnevih od te objave vse to prijaviti zaupniku CONIA (Bleiweisova 1/a).

Kršitelji te odredbe bodo prijavljeni pristojnim oblastem zaradi zakonskih ukrepov proti njim.

Spremembe železniškega voznega reda

S ponedeljkom 15. februarja bo pričel voziti dnevno redno na progi Ljubljana—Kočevje potniški vlak št. 9317, ki bo odhajal iz Ljubljane ob 16 in prišel v Kočevje ob 18.29, zato pa bo izostal redni vlak št. 9315, ki je odhajal iz Ljubljane ob 14.10 in prihajal v Kočevje ob 16.45.

Petrolej za februar

Ljubljanski mestni preskrbovalni urad bo upravičencem deli nakaznice za petrolej za mesec februar od 18. do 27. t. m., tako, da pridejo 18. februarja na vrsto upravičenci z začetnicami A do C, 19. februarja z začetnicami D do F, 20. februarja z začetnicami G do I, 22. februarja z začetnicami J in K, 23. februarja z začetnicami L do N, 24. februarja z začetnicami O in P, 25. februarja z začetnicami R do S, 26. februarja z začetnicami T do V in 27. februarja upravičenci z začetnicami Z in Ž.

Stranke lahko dobe nakaznice za petrolej samo ob dnevih tega razporeda ter za mudnikov ne bo mogoče upoštevati. Po nakaznicah naj pridejo v Mahrovo hišo na Kerkovem trgu št. 10 v I. nadstropje soba št. 1, vsak dan od 8. do 10. in 15. do 17. ure.

Prodaja mesa na odrezek „H“
Pokrajinski prehranjevalni zavod obvešča, da bo v ponedeljek dne 15. februarja t. l. kot običajno prodaja mesa na knjižice. V svrhu kontrole morajo stranke poleg knjižice prinesiti s seboj tudi živilske nakaznice vseh družinskih članov za mesec februar, od katerih bodo mesarji odrezali črko »H«.

Terjatve pri bivši Poštni hranilnici v Beogradu

Sekvester Poštne hranilnice v Ljubljani objavlja, da morajo vsi prebivalci Ljubljanske pokrajine, ki so lastniki kakšnega čekovnega računa pri bivši Poštni hranilnici v Beogradu ali kateri njeni podružnici, v roku dveh mesecev od datuma te objave pisмено prijaviti svojo terjatvo Poštni hranilnici v Ljubljani, ki mora na sami prijavi potrditi navedbo predlagateljevega domicila (sedeža).

Italijansko-špansko kulturno sodelovanje

Madrid, 13. febr. s. Profesor Navarro Mora je v italijanskem kulturnem zavodu predaval o spominih in vtisih iz bivanja v Italiji ter poudaril italijansko kulturno udejstvovanje, ki se močno razvija kljub vojni in podčrtal učinkovito delo zavoda za kulturne odnose z inozemstvom ter delo fašističnih vseučiliških skupin.

Ameriška nenasitnost

Rim, 12. febr. s. Znaki nezadržanega imperia lizma Zedinjenih držav si sledijo z značilno hitrostjo. Po zgornjem predlogu Wilsona, predsednika mornariškega odbora v kongresu, da naj se brez izgube časa ustvari letalsko pomorska oporišča v vsem Pacifiku, se je zdaj oglašil ameriški mornariški minister Knox in podprl Wilsonove misli uradno s »skromnim« predlogom, naj ostane Japonska po vojni razorožena na morju in naj se ustvari posebna komisija v zbornici za izvedbo tega predloga. Knox se je pridružil tudi Reynolds predsednik komisije za vojaške zadeve v kongresu, ki predlaga, naj Amerika zahteva od sovjetske zaveznice popolno prepustitev Vranglova otoka severnozgodovinsko od Beringove ožine v zameno za famozno, Rusiji obljubljeno pomoč, ki je doslej ostala na papirju s tem zadnjim načrtom hočejo nenasitni požirali oprišči povečati in izpopolniti predlog senatorja Tybinga glede francoskih oporišč na Tihem oceanu in na ameriški polobli.

KLOBUČARNA »PAJK«

Vam strokovno osnaži, preoblika in prebarva Vaš klobuk, da izgleda kot nov. — Lastna delavnica. Zaloga klobukov — Se priporoča

RUDOLF PAJK, LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA 58
MIKLOŠEVA CESTA 12
(Nasproti hotela Union)

Gospodarstvo

Uvedba taksnega papirja, taksnih golic za menice in sprememba nekaterih taksnih predpisov

Ze v včerajšnji številki smo objavili prvi del naredbe Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino o uvedbi taksnega papirja, taksnih golic za menice in o spremembi predpisov nekaterih taks. V naslednjem prinašamo iz te naredbe nadaljnje določbe.

Od uveljavljanja te naredbe, to je od 1. marca t. l. naprej, ne smejo sodni namestenci in nameščenci drugih javnih uprav izdajati spise ali potrdila in overje ne prepise, če niso pisani na taksnem papirju ali če nimajo predpisanih kolkov. Za prepise na navadnem papirju je dovoljeno overjenje še do 31. marca t. l., toda le, če se nalepijo kolki, ki ustrezajo vrednosti predpisane taksnega papirja.

V smislu te naredbe se uporabljajo spisi ali zapisi, če se predlože sodišču ali napravijo pred sodiščem in v postopkih iz sodne pristojnosti upravnega sodišča, nadalje ko se predlože kakemu finančnemu uradu za predpis takse in ako se uvrstijo med javne spise.

Takse, pobrane v skladu z veljavnimi predpisi bivše Jugoslavije in s to naredbo, se ne vrnejo v primerih, če se opravilo ali prenos predugeči, razveže, razdere, ali če se izpolni razvezni pogoj, niti ne zaradi kakršnega koli drugega dogodka. Od tega predpisa so izzete razsodbe o dovolitvi prisilne dražbe nepremičnin, če se s pravomočno drugo sodbo, izdano kontradiktorno med prizadetimi strankami, dražba izreče za nično; nadalje posli, proglašeni za nične s pravomočno, med pogodniki kontradiktorno izrečeno sodbo, če je ničnost izrečena zaradi temeljne napake, ki bi neodvisno od volje in sporazuma povzročila ničnost posla že od vsega začetka; daritve, kolikor se nanašajo na stvari, ki so bile iz vzroka, obstoječega pred daritvijo, odvzete in se to ugotovi s pravomočno sodbo, izrečeno kontradiktorno med prizadetimi strankami in finančno upravo; pogodbe zaradi sklenitve zakona ali o priliki sklenitve zakona, če se razderejo ali razveljavijo. Taksa se sme vrniti, če se povračilo zahteva v 6 mesecih od dne, ko je postala sodba o ničnosti ali odvzema stvari pravomočna, odnosno od dne, ko se je zedinila pogodba razdrla ali razveljavila.

Takse na pogodbe o pooblastitvi

Stalna taksa po tarifni postavki 16, takse tarife bivše Jugoslavije za pooblastila, njih preklic ali odpoved, ko se je pooblastilo sprejelo, se zvišuje na 20 lir. Ta taksa se plača tolikokrat, kolikor je pooblastitelj ali oseb, ki so pooblastilo preklicale, če niso družbeniki sodečih ali solastniki stvari, na katere se pooblastilo nanaša, odnosno tolikokrat, kolikor je pooblastilavec postaviljen, preklicanih ali odpovedujočih, če imajo ti pravico nastopati ločeno drug od drugega. Posebna pooblastila morajo biti tako v izvirniku kakor v prepisu pisana na taksnem papirju po 12 lir za vsako polo, ne plačuje se pa zanje zgoraj navedena stalna taksa.

Taksa na listine o posojilu

Sorazmerna taksa po tarifni postavki 18, takse tarife bivše Jugoslavije za pogodbe o posojilu, zadolžnice o denarnih vsotah, plačilne obetnice izposojila, posojilne obetnice, otvoritve kredite, priznanja dolga in podobno, se zvišuje na 1% zneska obveznosti ali kreditov, ne glede na obrestnost.

Taksa na gradbene in dobavne pogodbe

Sorazmerna taksa po tarifni postavki 24, veljavne tarife bivše Jugoslavije za skupne in druge podobne pogodbe o zidanju, popravilih, vzdrževanju ali za dobavne pogodbe, odstopa ali za razvezo takih pogodb na odmeno se zvišuje na 3 lire za vsakih 100 lir, ki se odmerjajo po skupnem znesku kosmatih cen ali odmen, dogovorjenih za ves čas, dokler traja pogodba. Pri odstopih takih pogodb se računa taksa na obroke stroškov in odmene, ki se niso potekli, kakor tudi na višjo odmeno, ki je bila dogovorjena za odstop.

Takso odmerja davčni urad in jo je plačati v gotovini pri tem uradu ob predložitvi izvirne pogodbe in položitvi overjene prepisa. Če bi se morala odmena naknadno odmeriti in ugotoviti, se plača taksa na vrednost, ki so jo stranke izjavile. Če je dokončen znesek višji ali nižji od taksiranega, se pobere dopolnilna taksa ali povrne morda preveč plačana višja taksa. Pogodniki so dolžni prijaviti dokončni znesek cen ali odmen davčnemu uradu v 30 dneh od končnega obračuna v dveh izvodih, od katerih se eden vrne stranki s potrdilom. Pri zakupih z javnimi upravami morajo gornjo prijavo napraviti civilni ali vojaški upravni poslovalci, ki dokončno izplačajo cene ali odmene. Ti morajo zahtevati od zakupnikov, prevzemnikov dela ali dobaviteljev dokaz, da so popolnoma plačali morda dolžno višjo dopolnilno takso. Funcionarji, ki so kršili to določbo, se kaznujejo z globo v višini ne-pobrane dopolnilne takse, najmanj pa z 12 lirami. Pri zakupih, ki jih oddajajo javne uprave, obremenjena taksa samó zakupnika, prevzemnika dela ali dobavitelja. Dogovori z namenom, da bi se ta določba ne izpolnila, so neveljavni.

Če se opusti predložitev spisov, zaveznih taksni v predpisanih primerih in rokih, se to kaznuje z zvišano takso v višini šestih desetih taks, določene za zadavne posele in premore. Za to zvišano takso se za vsak posel odgovorni notarji, funkcionarji in uradniki, če je njih malomarnost kriva, da se je predložitev opustila. Zvišane takse za opuščen ali zakasnelo prijavo in za zakasnelo plačilo se znižajo na polovico, če so bile dolžne vsote plačane pred vročitvijo naloga. Take zvišane takse se znižajo na desetinico, če se prijavi ali plačilo opravi v 60 dneh po preteku zadavnih rokov. Zvišana taksa, pa tudi v teh primerih ne more biti manjša od 2 lir.

Zahtevek taksnega zaveznika za povračilo plačane takse zastara v treh letih od dneva plačila, v istem roku zastara zahtevek finančne uprave za plačilo dopolnilne takse. Glede dopolnilne takse za nakup in dobave po cen, ki v spisu ni določena, zastara zahtevek v treh letih od dne, ko je bila izvršena prijava. Pravica do povračila

več plačane takse zastara v 3 letih od dne, ko se ugotovi dokončna vrednost, vendar ne sme biti nižja odmena povzročena po razvezi ali razveljavitvi pogodbe.

S preteklo 10 let zastara zahtevke finančne uprave za plačilo taks in zvišanih taks na prenos nepremičnin in premičnin po datiranih spisih in pogodbah. Rok začne teči s preteklo roka, ki je določen za plačilo takse.

Notarji in drugi za sestavljanje javnih listin pooblašteni uradniki morajo predložiti davčnemu uradu za odmero takse izvirnike, ki so jih sestavili, in hkrati položiti overjen prepis. Takso na neoverjene spise v zasebni obliki, ki obsegajo ali spoznane kakršne koli vrste ali ustanavljajo odnosno opravljajo obveznosti, predpiše in pobere pristojni davčni urad. V ta namen mora prizadeta stranka, ko predloži izvirnik zaradi znanambe plačane takse, položiti tudi drugi izvirni primerek na taksnem papirju po 6 lir za vsako polo. Sodni spisi so izvzeti od obvezne izročitve prepisa.

Takse na račune in priznanice

Tarifna postavka 34 takse tarife bivše Jugoslavije se spreminja takole:

Na potrdila in formalne priznanice, note, fakture, račune, spiske in podobno, tudi če niso podpisani, in na druge enakovredne listine a) med zasebniki, b) med zasebniki in trgovci (trgovinskimi družbami), c) med komerkoli in javnimi blagajnami, likvidaturami, upravami in uradi države, pokrajine, občin, Pokrajinskega korporacijskega sveta in pravnih oseb, (vštevši bolete, potrdila in priznanice, izdane davčnim zavezancem za davščinami vsake vrste (državne in krajevne), takse, davke, razne pristojbine, posredne in neposredne prispevke, carine, dohodke reglajev in monopolov itd.) se plača če presega vsota eno lito toda ne 100 lir stalna taksa 0.30 lire, pri vsotah 100 do 1000 lir stalna taksa 1 lito, pri vsotah 1000 do 2000 lir stalna taksa 1.50 lire in pri vsotah 3000 do 300.000 lir sorazmerna taksa 0.50 lire za vsakih 1000 lir ali ulomek tisoča lire. Če presega vsota 300.000 lir ali če ni navedena, ali če se saldira nižji znesek nego je prvotni dolg, ne da bi se ta navedel ali bi se navedle prekrižne priznanice, znaša stalna taksa 150 lir. Če skupni znesek takse nanese na koncu ulomek lire, se ta zaokroži na eno lito. Nespremenjena ostane sorazmerna taksa 0.5% na formalne priznanice po tarifni postavki 33.

Taksi po gornjih predpisih so zavezani tudi računi, fakture, potrdila, note, spiski in podobno iz inozemstva na tujo valuto se mora taksa odmeriti po uradnem tečaju dotične valute. Če skupne zneske takse nanese na koncu ulomek lire se ta zaokroži na eno lito.

Taksa na priznanice se plačuje v kolkih, ki jih lahko stranka neposredno nalepi in uniči s podpisom, če se pobotnica podpiše, odnosno za datum ali s pečatnikom v drugih primerih. Taksa se odmeri na celotno saldirano vsoto.

Pod formalnim potrdilom se razume: vsaka nota, vpis ali bilis po katerem koli naslovu, izdani za saldiranje, s katerimi se potrjuje polni ali delni prejem v plačilo, izravnavo ali dobropis; vsaka nota, spisa ali zapis, ki ukinja dolg ali razveljavlja zadavni spis; vsaka izjava o saldiranju ali čem drugem enakovrednem na menicah, računih, notah ali fakturah, ne glede na izdajatelja; vsaka izjava, pisana ali s štampiljko stisnena kakor: plačano, saldirano, uničeno, izravnavo, odpisano, obračunano — kar navadno pomeni plačilo v gotovini; vsako potrdilo ali priznanje, izdano za plačilo, opravljeno za menice, trate, bone ali druge papirje oziroma z njimi izdano in vsako navadno potrdilo o prejemu menic, bonov, trat ali drugih papirjev; vsako pismo ali dopisnica, s katero se potrjuje prejem denarja v popolno ali delno plačilo dolga.

Potrdila, s katerimi se izreče, da so obveznosti prej sklenjenih pogodb ali iz razsodbe ugasile, se ne štejejo za formalna potrdila, izjemni potrdila o obrestih, o zakupnih, najemnih in podobno. Pri plačilih države obremenjena priznanična taksa le upnika.

Gospodarske vesti

— Iz trgovinskega registra. Pri trdki Mercina in drug, trgovini s papirjem na debelo v Ljubljani, je zaradi smrti izbrisan družbenik Janko Jovan, vpisana pa je nova družbenica Jirka Erzin, trgovca v Ljubljani, ki bo trdno podpisovala samostojno. — Pri trdki »Prodava književ in žganih pijač v steklenicah Josipina Schumi nasl. D. & E. Hribar« v Ljubljani je vpisana sprememba besedila firme v »S. mi, tovarna bonbonov, čokolade in peciva R. & S. Hribar« v Ljubljani.

— Kmetijsko nezdono zavarovanje na Spodnjem Stajerskem. Sef civilne uprave za Spodnjo Stajersko je že lani izdal naredbo o kmetijskem nezdono zavarovanju. Sedaj je določil, da se kot prispevek za to zavarovanje za čas od 1. avgusta 1942 do 31. marca 1943 pobere 20% dodatek k bivši jugoslovanski zemljarini, najmanj pa 2 marici. Prispevek poberejo davčni uradi.

— Iz spodnještajerskega trgovinskega registra. V zvezi z likvidacijo posojilnice Narodni dom v Mariboru, zadruge z o. j. je bil za likvidatorja postavljen dr. Oton Blanke, odvetnik v Mariboru. — V trgovinski register se je vpisala trdka Viljem Ribič, trgovina z manufakturnim blagom, konfekcijo in galanterijo v Mariboru.

— Zedinjene države gospodarsko spodbujajo Anglijo v Afriki. Iz Monrovijske glavne mesta Liberije poročajo, da je liberijska vlada sklenila na svojem področju razveljaviti angleški funt kot zakonito plačilno sredstvo in namesto angleškega funta uvesti dolarsko veljavno. Ta sklep

E. Josin:

Stara Ljubljana

VI

Dobrotnik gledaliških igralcev

I. Arce, poštni oficijal, je stalnoval dalj časa na Poljanski cesti in je bil stric pokojne gospe Franje dr. Tavčarjeve. Arce je zapustil svojo imovino kot ustanovo za ljubljanske gledališke igralce.

Košeni Franc, poštni oficijal, se je rodil kot sin oskrbnika v Bistri pri Brodu. Kot uradnik se je poročil s Franjo Arce, ki je poročila leta 1867 hčerko, ki jo je krstil prelat Tomo Zupan za Frano. Mati je takoj po porodu umrla, dve leti nato pa ji je sledil tudi oče; prelahdila se je bil na lovu. Tako je postala ma' Franja z dvema letoma sirota brez staršev. Prevzela jo je družina Arce, kjer je na svojem stanovanju posvojeno učeno soto z veliko šolsko tablo. Umrl je pred prvo svetovno vojno in zapustil sina, ki je sedaj profesor za francoščino na Srednji tehnični šoli v Ljubljani.

Mestni magistrat

Ljubljanski je imel od avstrijske države pripoznan poseben statut. Izvrševal je po se za mesto Ljubljano, kot okrajno glavarstvo, v političnih, šolskih, finančnih in policijskih zadevah. Ljudski učitelji so bili mestni, policija mestna. Mestna blagajnica je pobirala hišninajemninski davek za državo ter je vsak mesec nabrala denar od dala deželnemu plačilnemu uradu.

Ljubljanci so volili 30 občinskih svetovlajcev, ti so pa izvolili predstojnika, t. j. župana. Na predlog deželne vlade je potem avstrijski cesar potrdil imenovanje. Spominjam se naslednjih županov:

Ljubljanski župani

Dr. Ethin Costa je županoval od 1864—1867. (Po odstopu Coste je nadomestoval župana po odredbi deželne vlade Ivan Gutman, magistratni svetnik.)

Dr. Josip Suppan je bil župan od 1869—1871.

Karl Deschmann od leta 1871—1874.

Anton Laschan plem. Moorland od leta 1874—1882.

Peter plem. Grasselli od 1882—1895.

Volitve v občinski svet so bile pred 70. leti in tudi se pozneje prav breme; agitatorji so hodili po hišah in po cestah ter prigrvarjali volivcem.

Slovenska večina v občinskem svetu

Občinski svet je dobil pri volitvah slovensko večino leta 1882, nakar je Anton Laschan odstopil kot župan.

Dr. Ethin Costa se je rodil v Novem mestu kot sin carinskega uradnika l. 1893. Advokatu je otvoril v Ljubljani l. 1869. Bil je zelo marljiv, ustanovil je razna narodna društva, imel pa je veliko nasprotnikov pri Nemcih kakor tudi pri Slovencih. Umrl je leta 1875. Prav dobro se spominjam nanj; bil je bolj male postave, ne močan, nosil je cilindar in škopalnik, ker je bil kratkoviden, imel je hripav glas, govoril je vedno nemško, slovensko se je učil, ko je bil že dijak. Dr. Costa je imel sestro, ki je bila poročena z oskrbnikom Scholmaierjem. Ta rodbina je imela sina, ki je postal upravitelj graščine Šneperk; bil je več let deželni poslanec v skupini kranjskega veleposlstva; v deželnem zboru se ni nikoli oglašil, toda glasoval je vedno solidarno s poslanci veleposlstva; umrl je pred nekaj leti v Šneperku.

Karl Deschmann se je rodil v Idriji leta 1821. Bil je slovenski pesnik in pisatelj, pozneje pa nasprotnik Slovencev. Bil je liberalnega mišljenja ter mu ni ugajala politika Slovencev dr. Bleiweisa, dr. Coste in dr. Tomana. Deschmann si je pa pridobil veličastne zasluge pri deželnem muzeju kot kustos. Umrl je leta 1889. v Ljubljani in bil pokopan pri Sv. Krištofu. V deželnem muzeju mu je postavila Kranjska hranilnica skromen, a lep spomenik.

Anton plem. Laschan se je rodil l. 1814. kot sin zdravnik v Metliki. Po absolutiranju jurističnih studij je vstopil pri ilirskem guvernerju služboval potem v Novem mestu, Triestu, potem zopet v Ljubljani ter je šel kot vladni svetnik v pokoj leta 1869. Deloval je tudi na političnem polju. Umrl je leta 1897. v Ljubljani ter zapustil dve hčeri. Od teh je ena poročila z avstrijskim častnikom, druga je

ostala samica. Imel je tudi dva sina; starejši sin je služil pri deželni vladi ter šel kot dvorni svetnik v pokoj. Umrl je leta 1941. na nekem gradu na Dolenjskem. Drugi, mlajši sin, je bil finančni tajnik pri finančni direkciji; premeščen je bil v bivši Jugoslaviji kot finančni svetnik v Skopje; ako še živi, ne vem.

Stari občinski svetniki

so bili: stotnik Zitterer, dr. Janez Bleiweis, Ivan Tomšič, trgovec Fortuna (bil je nekaj časa podžupan), Ivan Murnik, Jan Horak, Dr. Hinko Dolenc, Dr. Valentin Zanik, Dr. Keesbacher, trgovec Anton Klun, mizar Regali, krojač Fink, Peter Grasselli, Jakob Zabukovec, Anton Svetek, A. Senekovič, Ivan Hribar, Tomo Zupan, Vaso Petričič.

Pri magistratu so služili uradniki-pravniki: I. Jeras, M. Gutman, Perona, Vondina ter Matija Zamida, ki je potem prevzel posle kot uradnik in ravnatelj pri deželnem odboru. Mestni fizik je bil dr. Kovac.

Na gospodarskem uradu so bili komisar Tome, Kalis in drugi.

Pri mestni blagajni so služili Hengstler, Vojteh Valenta, Bradaska, Lahačner, ki je bil tudi ubožni oče za šentjakobski okraj in Velican Fink, ki je bil dober telovadec pri Sokolu.

Magistrat brez knjigovodij

Knjigovodstvo še pred 60. leti ni imelo nobenega definitivnega uradnika. Knjige in

knjigovodstvene posle je opravljal v popoldanskih urah državni uradnik, blagajniški oficijal Fran Rozman proti mesečni nagradi, šele pred dobrimi 50 leti se je ustanovil poseben knjigovodstveni oddelček v drugem nadstropju sosedne mestne hiše. Prvi mestni knjigovodja je bil Paternoster, prej deželni uradnik, ki je bil znan kot dober pevec-basist. Sodeloval je kot pevec v ljubljanski stolnici, pel na koro pri frančiškanih ter pomagal tudi pri zboru diletantov gledališča. Paternoster pa ni dolgo služil pri magistratu, ker je umrl za kapjo. Prideljena sta mu bila uradnika Trdina in Debevec. Ko je Paternoster umrl, je bil imenovan za šefa v knjigovodstvu Trdina.

Policijske zadeve je opravljal policijski svetnik Perona. Ljubljanci so bili s tem komisarjem prav zadovoljni, kajti Perona je bil za mirne in pošene ljudi prav dober, za razgrajace pa prav strog. Policijska uradnika sta bila Robida in Kalis.

Robida je bil za časa dr. Coste v pisarni sluga in dostavljalec. Ker je bil pa vreden in spreten, je postal uradnik, ki je služil dolgo časa, še pred 50. leti. Robida je bil oče gimnazijskega profesorja Robida in dr. Robida, znanega psihijatra. Oba sinova sta tudi že umrla. Policijskih stražnikov je bilo pred dobrimi 70 leti prav malo. Imeli niso uniform, temveč samo čepico ter v rokav palico. Za časa županovanja Antona Laschana so dobili stražniki lepe uniforme in sablje, menda leta 1875. Policijski uradniki so dobili uniforme leta 1883, ko je prišel cesar Franc Jožef v Ljubljano.

Najvišje cene na ljubljanskem živilskem trgu veljavne od ponedeljka 15. t. m. zjutraj

Po dogovoru z zastopniki in zastopniki konsumentov, pridelovalcev in prodajalcev je mestni tržni urad Visokemu Komisaratu spet predložil najvišje cene za tržno blago v Ljubljani ter jih je ta odobrila.

Odlokom VIII/2 št. 361/3/1943 Vis. Komisariata za Ljubljansko pokrajino velja za Ljubljano določene najvišje cene od ponedeljka 15. II. 1943-XXI zjutraj dalje do objave novega cenika.

Najvišje cene, ki je po njih dovoljeno v Ljubljani prodajati v ceniku navedeno blago in ga plačevati, so naslednje:

Zelnate glave pod 10 kg 2 liri; rdeče zelje 2.50 liri; kislje zelje 4 liri; ohrovt 2.25 liri; repa na drobno 1 liri; repa na debelo 0.75 liri; kislja repa 2.50 liri; repna črna 2 liri; motovilce 12 liri; regrat 4.50 liri; radič 6 liri; gojenj radič 10 liri; špinata 5 liri; rdeča pesa 3 liri; rdeče korenje brez zelenja 3 liri; rumeno korenje 1.50 liri; peteršilj 4 liri; zlna (glave) 4.50 liri; rumena koleraba 1.50 liri; kolerabica 4

liri; črna redkev 1.50 liri; čebula 2 liri; šalota 4 liri; česen 8 liri; osmaženi hren 4 liri; jabolka I. vrste, namizna, izbrana 5.70 liri; jabolka II. vrste 5 liri; suho l'povo cvetje, kilogram 18 liri; jajca 2 liri komaj.

Kjer ni posebej naveden liter, velja cene za kilogram. Opozorjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za iz drugih pokrajin uvoženo blago v veljavi cenik za zelenjavo in sadje št. 2 na rumenem papirju. Posebno pa opozorjamo prodajalce in prodajalce, da mora biti po teh cenah naprodaj vse blago zdravo, otrebljeno in v takem stanju, kakor je opisano v ceniku. Vsa povrtnina mora biti osmažena in oprana, vendar pa ne več mokra, pač pa sveža.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti v dno označene pri vsem v ceniku navedenemu blagu ne samo na Vodnikovem in Pogačarjevem, temveč tudi na živilskih trgih v Mostah, na Viču, na Sv. Jakoba trgu in v Šiški, enako pa sploh pri vseh prodajalcih in prodajalcih po vsej mestni občini ljubljanski.

Klavirski večer Emilije Dernovškove

Lani sem ob prvem nastopu te naše mlade pianistke opozoril na njeno visoko kulturo, ki je odsevala iz podajanja Novakovič in Beethovnovih skladb, letos pa si je izbrala na samostojnem večeru vrsto skladateljev, ki so še bolj značilno ustrezali njenemu interpretacijskemu slogu in umetniškemu okusu. Spored je bil sestavljen zelo nenavadno, prav za prav zelo originalno, dahi ni učinkoval preveč pestro. Pianistka je začela z Martucciem, nadaljevala s Sukom, de Fallo in Chopinom ter končala s Lisztom. Bil je spored, ki izrazno ni prinesel kdo ve kaj različnega, kajti četudi se omenjeni skladatelji slogovno razlikujejo med seboj, so si v izbiri pianističnega sloga prav zelo podobni. Temu primerna je bila interpretacija: čustveno precej zadržana, mirna, gospodujoča nad oblikovnimi razmerji skladb, v tonu — kolikor je dopuščal instrument — lepa in plemenita in tehnično kar vzorno točna, toda premalo razgibana. Morda je pianistka prav zaradi podobnosti skladb premalo poudarila njihove subtilne razlike, ki jih je vendar vse polno, toda s svojim velikim znanjem, ki obsega enako zavidljivo tehnično spretnost kakor obvladovanje plastičnega udarca in umevanje forme, je dosegla velik uspeh. Občinstvo ki je od kraja napolnilo malo filharmonično dvorano, se je bilo obilno zahvaljevalo in je umetnica prejela nekaj prav lepih sopkov. Koncert je bil viden dokaz in potrditev njenih odličnih zmožnosti.

Marijan Lipovšek.

DOBIČKANOSEN POSEL

Tomaž Zguba je imel slabo eksistenco. Pa si ni delal mnogo skrbi, nego je odprl nekako skrivno pisarno, kjer je obljubljal nabornikom oprostitve od vojaške službe za tisočak.

Možak je storil takole: pred naborem je porabil tisočake in čakal, ne da bi migljal s prsti. Če je naborna komisija nabornike potrdila, je Tomaž vrnil denar, sicer ga je pa obdržal...

»Mar sem jaz, strelec svobodne stepe...«
»Sramotno postopal z žensko?«
»Sodrug Globa, mar nisem jaz rdeči vojak, borec, resnični proletarec...?«

Zadaj je vzdihnil Lazar in spregovoril edino besedo, ki jo je znal od tedaj, ko se je na pol živ splašal izpod kupca petnajstih ustrelnih tovarštev:

»Postreljati! —!«
Mimo in po domače je Globa namignil mornari:

»Vzemite ga na muho!«
Ripenko ni razumel in zmedeno gledal Globa. Potem pa je posnel, telo je trenutno vzdrgelalo in vzklilil je kakor otrok:

»Sodrug Globa!... Kaj vendar vse to pomeni, bratče?«
Mornar je izvelkel samokres in pomlel s čeljustmi:

»No! Obrat! Marš! Stopaj brzo! Ena...!«
Ripenko se poslušno in molče šel naprej. Spotikal se je ob tramovih in tirnicah, glava pa se je majala naprej in nazaj, kakor da bi ne bila njegova.

Vsi so se stisnili skupaj in napeto čakali. Mornar je iztegnil roko naprej in izstrelil. Ripenko se je opotekel z ene strani na drugo, kakor da bi se kosti lomile v njem, se obrnil na desno in se zgrudil z licem naprej preko tirnic.

Lazar je gledal na vojaka in drgetal kakor težko ranjeni.

Globa je položil Gmirji roko na ramo in mehko spregovoril:

»Ne bi ga bilo treba streljati, toda moral je umreti! Vedel in razumel je to bolje od naju!«
Obrnil se je na petah in, ne oziraje se, stopil v vagon.

Valentina Jelovškova 77-letnica

Vrhnika, 13. februarja

Zdaj, ko že bosti teloh v Tičnici in zajejo ob solčnih jutrih škinkovce svojo pomladno pesem v košanju, obhaja gospe Jelovškova svoj god in svoj rojstni dan.

Kdo bi ne poznal te blage gospe, komu še ni delila njena dobra roka dobrote, komu še ni napravila te ali one in še tako male usluge?

Po naravi že izredno plemenitega srca, se je menda še od njenega pokojnega soproga Gabrijela navzela danes tako redke lastnosti vsakemu napraviti uslugo brez izgovorov in obotavljanja.

Rodila se je danes 77 let v ugledni in premojni rodbini Jelovškovi in zelo mlada se je poročila. Niti priimka ni menjala, samo prešla se je k Sv. Lenartu, v danes po njenem možu imenovano Jelovškovo cesto. Soprog Gabrijel je bil izredno marljiv in za Vrhniko zelo zasužen, saj ji je uspešno — poleg raznih drugih javnih služb — županoval nad 20 let.

Današnja jubilejnta je zdrava, živahna in vedno na nogah, kakor je bila pred davnimi leti.

Da bi dočakala gospe Valentina tako zdrava kot je danes teh veselih in srečnih dni, ji iz vsega srca vsi želimo!

Zadnja pot Jožeta Petriča

V petek 12. t. m. je nastopil svojo zadnjo pot Jože Petrič. Ob krsti se je poleg sorodnikov zbralo častno število pokojnikovih prijateljev in znancev, ki so mu izkazali zadnjo čast.

Po cerkvenih obredih na Zalah je spregovoril pokojnemu v slovo književnik Ivan Albreht tele besede:

Dragi Jože, spoštovani zbor! V tem težkem trenutku, ko za večno odhajaš od nas, mi je dana trda in težka naloga, da ti spregovorim v slovo. Kaj naj ti rečem, Jože Petrič? Mnogič tisti, ki jokajo za teboj, so močnejše kakor moja beseda. Bil si človek in si dosegel a tem največ, kar more doseči bitje, ki se rodi iz človeške matere. Delal si pošteno, vneto in s požrtvovalnostjo, ki je vredna najsvetlejših vzorov človeške kulture. Ko se danes poslavljamo od tvojege pepela, ti ne morem reči drugega, kakor: naj vzhane zemlja, kar je njegova, človek pa bo ohranil, kaj je njegovega! In to je tvoj duh, Jože, Petrič! Mir tvojemu trupu, tvojemu delu, tvoji misli, duši večna čast!

Pogrebi so nato dvignili krsto in prenesli zemске ostanke v zadnji dom. Tiho, kakor je bilo pokojnikovo delo, smo se vsi poslovili od njega z željo: Mir njegovemu duhu, čast njegovemu spominu.

Pezzi anticarro italiani in postazione sul fronte della Tundala — Italijanski protitankovski topovi v položaju na tuniškem bojišču

Nova Dobra knjiga

Prihodnje dni izide peti zvezek »DOBRE KNJIGE«. Tokrat bo nudila ta naša odlična zbirka svojim čitateljem zopet prav poseben, svojevrsten užitek.

Znamenitega pisatelja Jacka Londona roman »JERRY Z OTOKOV« je zgodba psa, irskega terierja, ki se še kot ščene zaplete v čudovite avanture in kateraga doživljaji se spajajo z usodo belih in črnih ljudi na daljnem Tihem morju, v čarobnem krogu onih Salomonskih otokov, ki so od lani dalje v ospredju zanimanja svetovne javnosti.

»JERRY Z OTOKOV« bo posebno zadovoljil široki krog onih čitateljev, ki ljubijo avanturo in presenetljive dogodke, še posebej pa bo očaral vsakega ljubitelja živali.

Naklada romana je zopet omejena, zato hitite s prijavo, ako na DOBRO KNJIGO še niste naročili.

Naročnike sprejemajo uprava »Slovenskega Naroda« in »Jutra« ter vsi inkasanti naših listov.

Dva jubileja šribarjeve domačije

Pet desetletij — veselih in žalostnih — je zatnilo v večnost, odkar so oklicali v Šempetru in Šempavlu: »Zenin je Lojz Šribar, zakoniti sin katoliških staršev Lojza Šribarja, posestnika v St. Lovrencu, in njegove še žive žene Amalije rojene Kupčeve. Je samskega stanu in stanuje pri svojih starših v St. Lovrencu, hišna številka 32. Nevesta je Terezija Koželjeva, hči posestnika v Šempetru — sta oklicana privrati...«

Po vsej Savinjski dolini je završalo: »Jan-kovčev Lojz jemlje Kazirjarjevo. On godec, ona kuharica. Kako bosta vozila?«

Tedaj je stekla savinjska železnica in mlada žena je dobila za doto njivo ob postaji. Nihče ni vedel, da je v njej zaklad. Mlada poročena sta ga izkopala. Kdo ne pozna prijazne Šribarjeve restavracije pri Šempetrski postaji, kdo se ni užival gostoljubja naših ljubiteljev! Koliko veselih ur je odbilo v dolgih petdesetih letih jubilarntov! Vmes so bili seveda tudi grenki dnevi, toda ti ne pridejo do besede ob veseli uri dveh petdesetih obletnic — poroke in trdga gostilniškega poklica.

Otroci so se razleteli po svetu in si ustvarili lastna gorka gnezda. Doma je ostal le še najmlajši Stanko, ki bo zvesto čuval in množil domačijo, kadar odloži ta danes še čila jubilarnta svoje breme na mlajša ramena — še mnogo zdravih in delavnih let!

Kuncova mati — notranjska korenina

Gornji Logatec, 13. febr.

Ko je legla v grob Kuncova mati, je usahnula stara notranjska korenina. Kuncova mati — Ivana Modicova — je bila najstarejša ženska v logaškem okolišu. Devet križev si je naložila in še dve leti povrh.

92 let — častljiva starost! Z mnogimi leti pa ni bila stara. Kdor jo je videl brzeti z drobni, urnimi koraki, ji ne bi nikoli prisodil devet križev. Pravih rok ni mogla stati nikoli, to bi ji bila muka. Ukvarjala se je še vedno z gospodinjstvom in z vnučki. Svojemu možu, ki je umrl pred leti in ki ga je bila nazadnje priklenila na bolniško posteljo za mnogo let težka bolezen, je bila do zadnjega požrtvovalna in potrpežljiva družica. Dala je življenje kopici otrok. Andrej je čislal in pošten, je gospodar na domu s pridnimi otroki, katerih najstarejši, Franci, je zelo skrben in umen kmetovalec. Miha je posestnik v Dolnjem Logatcu. Janeza je zvalila Amerika. Francka je na gruntu na Novem svetu, Micka na dobri kmetiji v Hotedriči, Ivana in Betka pa sta poročeni ljubljanski meščanki.

Kuncova mati, opravili ste vse posle pred Bogom in ljudmi — naj Vam bo lahka notranjska gruda!

L. U.

SEDEM TEMELJNIH RESNIC

Župnik: »Ne boš dobila spovednega lista, če ne poveš šestih temeljnih resnic.«

Dekle: »Gospod župnik, saj jih je že kar sedem.«

Župnik: »Kako? Katera pa je sedma?«
Dekle: »No, ta, da ne dobim lista, če onih šestih ne povem.«

GLEDALIŠČE

DRAMA

Nedelja, 14. februarja, ob 14.: Ples v Trnovem. Izven. Cene od 15 liri navzdol. — Ob 17.30: Mirandolina. Izven. Cene od 20 liri navzdol. Ponedeljek, 15. februarja: zaprto.

C. Golar: »Ples v Trnovem«. Burka v treh dejanjih. Osebe: Česnovar-Cesar, Lojze-Drenovec, Polona-Gorinskova, Metka-Levarjeva, Mica-Rakarjeva, Mina-Starčeva, Polka-Remčeva, Tone-Bratina. Režiser: Milan Skrbinek; scenograf: inž. arh. E. Franz.

C. G'Idoni: »Mirandolina«. Komedija v treh dejanjih. Osebe: vitez Riparatta-Jan, markiz Forlipopoli-Gregorin, grof Alkofiorita-Verdonik, Mirandolina, krčmarica-Danilova, Hortenzija in Dejanira, gledališki igralci-Gabrijelčičeva in V. Juvanova, Fabricej, natak-Gorinsk, vitezov sluga-Benedičič, grofov sluga-Podgoršek. Režiser: Jože Kovič; scenograf: inž. E. Franz.

OPERA

Nedelja, 14. februarja, ob 14: Slepa miš. Opereta. Izven. Cene od 14 liri navzdol. Ob 17.30: Sestra Angelika-Balet iz Thais. Izven. Cene od 28 liri navzdol. Ponedeljek, 15. februarja: zaprto.

Torek, 16. februarja ob 17: Beg iz seraja. Red B.

Sreda, 17. januarja, ob 17: Sestra Angelika. — 7. simfonija. Red Sreda.

O. J. Dobec: »Slepa miš«. Opereta v treh dejanjih. Osebe: Marička Majaronškova-Micnikova, spelec-Poličeva, Moli-Barbiceva, županja-Skelečova, Matiček Milmar-M. Sancin, Miha Korenina-Zupan, mister Lister-Anžlovar, Tresorep-Pianecki, Robert-Marenk, župan-Sekula, Stuniša-Skabar, Macafur-Humar. Dirigent: R. Simoniti; režiser in koreograf: inž. P. Golovin.

Puccini: »Sestra Angelika«. Balet iz Thais. Zasedba vlog v operi: Angelika-Heybalova, knežinja-Golobova, opatinja-Poličeva, gorečnica-Karlovčeva, učiteljica-novic-Stritarjeva. Režiser: R. Primožič. V belletu iz »Thais« sodelujejo kot solisti: Bravničarjeva, Japljeva, Remčarjeva, Kirbos in Pogačar.

Iz Hrvatske

Hrvatska je pristopila k žepovski konvenciji. Hrvatska vlada je na predlog hrvatskega Rdečega križa pristopila k žepovski konvenciji.

Častne diplome za svoje padlih prostovoljcev. V svečani obliki je nemški vojaški poveljnik v Zagrebu generalni major Kossack izročil svojem na vzhodni fronti padlih hrvatskih prostovoljcev častne diplome, ki jim jih je poklonil Hitler. Navzočni so bili med drugimi general Perčević, nemški poslanik Kasche in višji častniki nemške in hrvatske vojske. Generalni major Kossack je v svojem nagovoru poudaril vojaške tradicije hrvatskega naroda in njegovo povezanost z nemškim narodom.

Odlikovani nemški letalci. Poglavniki 39 nemških letalskih častnikov in 24 podčastnikov podelil red krone kralja Zvonimira.

Povratak lovskih letalcev na vzhodno fronto. Poglavniki je sprejel hrvatsko letalsko lovsko skupino pod vodstvom podpolkovnika Džala, ki je bila dva meseca na dopustu. Zdaj se bodo pogumni letalci vrnili na vzhodno fronto.

Pravoslavna cerkev v Konjicu. Pred dne. je bila na svečan način odprta hrvatska pravoslavna cerkev v Konjicu. Otvoritev je prisostvovala mnogim kmetov in meščanov, razen njih pa tudi odposlanstvo vojske.

Podporni fond za stalingrajske bore. Ustaški stan je prejel 150.000 kun za svoje črvene hrvatske branilce Stalingrada. Sklenjeno je bilo, da se bo zbirka nadaljevala in ustanovil v ta namen poseben sklad.

Umetniška šola v Zagrebu. V navzočnosti poveljnika ustaške mladine prof. Oršaniča je bila v Zagrebu odprta umetniška šola ustaške mladine. Zanimanje za šolo je veliko, saj se je vpisalo na zavod 300 učencev.

Povest Janka Kača »NA NOVINAH«. Izvrstno pripovedno delo, iz katerega živo diha Savinjska dolina in v katerem se presretno pleče človeške usode, je bilo za obletnico Prešernove smrti nagrajeno s literarno nagrado mesta Ljubljane. Delo je izdala Vodnikova družba, ki premore še nekaj izvodov letošnjih knjig. Ker bodo ti kmalu razprodani, se morajo vsi, ki še nimajo knjižnega daru Vodnikove družbe (Vodnikove praatike 1943 in Kačeve povesti »Na novinah«) nemudoma oglašiti v pismarni Vodnikove družbe, Puceljčeva 5.

poslojce Narodne tiskarne, ali pa v Tiskovni zadrugi, Seienburgova 3, oziroma v knjižarni Učiteljske tiskarne, Pranciškanska št. 6.

Preki sod

(Odlomek iz povesti »Ognjeni konje«)

Fjodor Gladkov je znan ruski pisatelj, čigar roman »Cemente« je zbudil svojčas pozornost O sovjetski vojski pripoveduje Gladkov:

(Rdečearmejec Gmirja prosi v vagonu oklopnega vlaka komisarja Globo milosti za svojo prijatelja, ki je bil zaradi izdajstva in odpadništva obsojen na smrt. Neposredno po njunem pogovoru se odigra opisani prizor.)

Kronika

Ducejeve nagrade za obdelovalce zemlje. Te dni so bile v Litoriju v navzočnosti prefekta, zveznega tajnika in drugih predstavnikov oblasti med 80 kmetov razdeljene Ducejeve nagrade. Nagrade so prejeli obdelovalci polja, ki so dosegli v preteklem letu največje uspehe. Vsak nagradjenec je prejel 3000 lir, v celotni razdelitvi med najmarljiveše kmetovalce 240.000 lir.

Smrt na ruskem bojišču. Z vzhodnega bojišča poročajo, da je poveljnik polkovnik Paolo Magg'o, poveljnik 89. pehotnega polka, pokonjen se je rodil v Noli 1. 1894. l. 1915 se je kot poročnik udeležil svetovne vojne, l. 1928 je stopil v višjo vojno službo, iz katere je izšel l. 1930 kot major. Nato se je boril l. 1935 v Eritreji, pozneje pri Adisu Abebi. Za polkovnika je bil imenovan 14. marca 1941 ter je v tem svojstvu odinil na rusko bojišče.

Spomenik papežu Piju XI. V rimski baziliki sv. Petra dovršujejo priprave za postavitev spomenika papežu Piju XI. Spomenik bo iz marmorja, izdeluje ga kipar Canonica, ki ga bo poklonil kot dar Vatikanu.

Obletnica konkordata s sveto stolico. Na dan letošnje obletnice konkordata s sveto stolico so bile v Rimu vse vladne palače okrašene z zastavami. Prav tako so bile zastave izvešene na vseh poslopih vatikanskega mesta.

Novi poveljniki pristanišča v Triestu. Dosedanji poveljnik pristanišča v Triestu podkovnik Filiberto Ruffini je zapustil svoje dosedanje mesto ter odptoval v Genovo, kjer bo vršil enako službo. V Triestu je služboval tri leta. Na njegovo mesto je povzval Paolo di Bortolomei, bivši poveljnik pristanišča v Livornu.

Sprejem županov in tajnikov fašev v Triestu. V nedeljo bosta sprejela prefekt in zvezni tajnik v Triestu podrejene župane in tajnike krajevnih fašev. Na sestanku bodo razpravljali o vseh vprašanjih, ki so važna v sedanjem položaju. Na sestanku so povabljeni tudi vsi skvadristi stranke.

Nad pol milijona otrok v mestnih okrobovalnicah. V začetku letošnje zime so italijanska mesta pokrenila akcijo za nadzorstvo otrok, katerim roditelji ne morejo posvetiti dovolj časa in pozornosti. Akcijo je prevzel v svoje roke GIL, ki je zdaj izdal statističen pregled. Iz njega je razvidno, da je v minulih zimah našlo v mestnih okrobovalnicah zatečišče 507.903 otrok. Za 272.498 otrok so skrbele občine, za 237.503 otrok pa GILove ustanove.

Razstava italijanskega slikarja na Dunaju. Na Dunaju je razstavljal svoja dela italijanski slikar Alfo Ronco. Otvoritev njegove razstave so se udeležili poleg predstavnikov italijanskih konzularnih oblasti tudi predstavniki Kraljeve vojske, zastopniki narodno socialistične stranke na Dunaju ter mnogi občinstva.

Josef Gumpold padel na vzhodnem bojišču. Eden najboljših nemških smučarskih skakalcev Josef Gumpold iz Inomesta je padel, kakor poročajo iz Berlina, na vzhodnem bojišču na čelu svojega smučarskega oddelka. Gumpold je bil znan tudi v mednarodnih smučarskih krogih ter je bil v prvih vrstah nemških smučarjev.

Smrt znanega nemškega igralca. Na svojem posestvu v Weissbachu je v 73. letu starosti umrl veliki igralec naturalističnega gledališča ob koncu prejšnjega stoletja Rudolf Rittner. K njegovim najboljšim stvaritvam spadajo liki Gerharta Hauptmanna. Bil je prvi Florian Geyer in prvi kočijaž Henschel na nemškem odru.

50 letnica Verdijevega »Falstaffa«. V Milanu, na milanski Seali so te dni praznovali 50 letnico Verdijeve opere »Falstaff«. Predstava je bila prvovrstna in so sodelovali najodličnejši solisti. Scala, dirigiral je kapelnik de Sabata.

Olajšave za oficirje, vpisane na fakultetah za medicino, farmacijo in veterino. Vojno ministrstvo v Rimu je izdalo uredbi, ki vsebuje olajšave za oficirje, ki so vpisani na medicinskih, veterinarskih in farmaceutskih fakultetah. Olajšave dovoljujejo tem kandidatom, da zaključijo svoje študije v skrajšanem roku, kakor bodo kot policijci medicini, veterinarji in farmaceuti dodeljeni odgovarjajočim oddelkom v vojski.

Kongres vzgojiteljev v Benetkah. V veliki avli beneškega Atenea so te dni otvorili kongres italijanskih vzgojiteljev, ki so izšli iz zavoda »Paedagogum«. Kongres se je začel z mašo, po kateri je kardinal patriarh Piazza govoril o temi »Krščanski vzgojitelji«.

Nov šolski nadzornik v Triestu. Kakor smo že poročali, je bil dosedanji šolski nadzornik v Triestu prof. Reina po dolgoletnem delovanju premeščen v prosvetno ministrstvo v Rimu. Njegovo mesto v Triestu je prevzel prof. Ugo Zanoni, doslej inšpektor v Vicenzi.

Nova opera v gledališču Verdi. V gledališču Verdi v Triestu je bila te dni prva predstava nove opere skladatelja Renza Bianchia »Flor di Maria«. Premieri je prisostvoval skladatelj, naslovno vlogo je pela Sera Scuderi, poleg nje sta nastopila tenorista Ferrauti in baritonist Guiccardi. Orkester je vodil direktor Gavazzoni. Skladatelj in pevci so bili večkrat pozvani pred zector.

Žetkovni tečaji na italijanskih univerzah. Uradni list italijanske vlade je objavil dekret o uvedbi žetkovnih tečajev na italijanskih visokih šolah. Od tujih jezikov se bodo poučevali na prvem mestu nemščina, potem angleščina, francoščina in španščina.

Boleinska ustanova je podedovala 5 milijonov lir. V Milanu je umrl pred nekaj dnevi dr. G. B. Sessa. Zapustil je vse svoje imetje, ki ga cenijo na 5 milijonov lir, boleinsiki v Milanu.

Bilanca italijanskih filmov. Iz Rima poročajo, da se v italijanskih kinematografih trenutno predvaja 58 filmov domačega

izvora. 78 nadaljnjih filmov je pripravljenih za snemanje, 24 filmov pa je v delu. V mesecu februarju bodo začeli v ateljejih snemati nadaljnjih 20 filmov.

Italijanske knjige za mestno knjižnico v Atenah. Italijanska vlada je poklonila mestni knjižnici v Atenah dragoceno zbirko italijanskih knjig literarnega, znanstvenega in umetnostnega značaja.

Nove živilske nakaznice. V Rimu so izšle te dni nove krušne nakaznice v štirih vrstah. Prvi tip živilskih nakaznic je določen za delavce, drugi za otroke lo 3. leta, tretji za mladino od 9. do 18. leta, četrti tip pa za ostale. Nakaznice se razlikujejo med seboj po barvi in tisku. Nakaznice za sladkor, maslo in mlo pa so za vse ljudi enake.

Smrt znanega numizmatika. V Malteu pri Varesu je umrl 76letni profesor Seratino Ricci, eden najbolj znanih zbirateljev novcev v Italiji. Bil je docent za starinovedstvo na znanstveni akademiji v Milanu, izvedenec za arhitekturo na univerzi v Padovi, inšpektor muzeja za umetnost v Turinu in direktor znane galerije Brera. Numizmatiko je predaval kot poseben predmet na univerzi v Bologni. Urejeval je tudi časopis za numizmatiko.

Smrtna nesreča na železniški progi. Sl. letna Domenica Montanari iz Ferrare je stanovala v bližini železniške proge Ferrara-Ravenna. V nedeljo je starka hotela nakrmiti svoje rade in gosti, ki so se pasle ob progi. Ko je hotela preko tira, na n slisala, da prihaja vlak. Lokomotiva jo je zgrabila kljub temu, da je strojevodja potegn'l zavoro. Starka je na posledicah dolbenh poškodb kmalu nato umrla v bolnišnici.

Važno za vsakogar sedaj in v bodočnosti je znanje strojeplisa. Novi strojeplni tečaji se prično v torek 16. februarja. Učnina zmerna. Največja moderna strojeplisnica. Desetprstna učna metoda. Prospekt na razpolago! **Trgovsko učilišče »Christofev učni zavod«, Ljubljana, Dobrombrska 15.**

IZ LJUBLJANE

Nova grobova. Poslovil se je od življenja g. Ivan Ogrin. Za njim žalujejo soproga, sinova in 3 hčerke. K večnemu počitku bodo rajnega spremili v nedeljo ob pol 16. iz kapele sv. Jakoba na Zalah na pokopališče K sv. Kržu. — Po kratki in mučni bolezni je preminila v Osijeku g. Mirslava Beretova, po rodu Urbasova. Pokopali so jo 4. februarja na tamošnjem pokopališču. — Naj v miru počivata! Svčjem izrekamo naše žalje!

Imamo lepo vreme. Po krasnem sončnem dopoldnevu, ki smo ga imeli v petek, se je nebo popoldne pooblačilo in vse je kazalo na nov vremenski obrat. Dnevna temperatura je bila za ta čas prav visoka, saj se je živo srebro povzpelo na 8° C. Čez noč pa se je nebo spet zjasnilo. V sobotnem »Jutru« smo zabeležili -2° C. Nebo je bilo dopoldne še vedno nekoliko oblačno, vendar je bilo ozračje mirno in se je spet ponujalo sonce. Kakor smo že zabeležili, goduje danes sv. Valentin. Važen god! V taki zimi, kakršna je letošnja, prinaša Valentin prav zares ključje do korenin. Bati se je le, da ne bi poznejši mrazovi umčili ali poškodovali tisto, kar bo Valentin letos prezgodaj odklenil.

Sporod klavirskega koncerta, ki ga bosta izvajali prihodnji petek naši pianistki Silva Hraševac in Marta Bizjak, sestajici iz dveh delov: prvi del bo odigrala gđc. Hraševčeva, in sicer dela, ki so jih napisali naslednji skladatelji: Pescetti, Bach — Busoni, Brahms, Ravn'k in Tajčevič. Drugi del, ki ga bo izvajala g. Marta Bizjakova, pa ima dela naslednjih skladateljev: Alatti, Gorgni, Pick — Mangagaji, Cgli, Osterc, Prokofjev in Ravnik. Na koncertnem spredu so torej dela najrazličnejših avtorjev in tudi dob, od klasičnega dela do najmodernejshe slovenske skladbe, vmes pa polno del, ki jih prštevamo romantiki. Obe umetnici, ki sta se po ponovno uveljavili v našem umetniškem življenju, zaslužita oceno za namanje, zato priporočamo obisk njunega koncerta, ki bo v petek 19. t. m. ob pol 7. v mali filharmoniki dvorani. Predprodaja v knjižarni Glasbene Matce.

Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo vršil od sobote od 20. ure do ponedelja do 8. ure mestni višji zdravnik dr. A. hčin -Marjan, Ljubljana, Korytkova ulica 12.

Prodaja mesa. Sindikat mesarjev v Ljubljani obvešča cenjeno občinstvo, da se bo v ponedeljek 15. februarja prodajalo meso na nabavne knjižice od pol 7—11 dopoldne. Člane sindikata pa obveščamo, da pridejo v nedeljo 14. februarja od 8. do 10. dopoldne zaradi dodatitve mesa na mestno klavnico.

Slušateljem-leam, ki so se vpisali v začetni (z. nadaljevalni) tečaj italijanskega jezika pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2, sporočamo, da prično navedeni tečaji 15. oz. 16. t. m. Vabimo k vpisu tudi ostale zainteresente, ki se žele nitro in temeljito priučiti italijansčini po dobri in preizkušeni metodi. Ravnateljstvo.

Čudovito je življenje v naših rekah in potokih. Trdimo pa lahko, da je življenje rib morda najmanj znano našemu ljudstvu, nasedi je še tako zanimivo. V jutrišnjem ponedeljskem »Jutru« bo objavljen obširen članek izpod peresa uglednega slovenskega prirodoslovca, ki nam živahno po svojem znanju in lastnih opazovanjih kot sportni ribič opisuje čudovitosti ribjega svatovanja v naših rekah in potokih. Poleg tega prinese ponedeljsko »Jutro« tudi tokrat zanimiv podlistek in raznovrstno poučno in zabavno čtivo ter najnovejša vojna in politična poročila.

Lastniki slik in risb pred kratkim preminulega akademskega slikarja Ivana

Vavpotiča se lepo prosijo, da javijo svojo posest Narodni galeriji v Ljubljani, ki bo priredila meseca aprila retrospektivno razstavo umetniških del. Podatki so potrebni za sestavo spisa o Vavpotičevem delu, za nekatere umetnine bodo pa lastniki naproseni, da jih izvolijo za razstavo posoditi. Zelo zaželene so slike in risbe, ki jih je Vavpotič naslikal in narisal pred letom 1914 in zato prosimo njih lastnike, da se temu vabilu ne ognejo, ampak Nar. galeriji po dpisnici čim prej sporoče nahajališče.

Pozivamo vse rejce koz, ovac, prašičev, kuncev, perutnine itd., kateri do sedaj niso prejeli krmil za živali pri Malem gospodaru, Gallusovo nabrežje 33, da se prijavijo ob določenih dneh v zgoraj omenjeni pisarni zaradi popisa žval in prejemanja krmil. Pisarna sprejema prijave samo dopoldne in sicer: 15. februarja črke A do G, 16. februarja črke H do L; 17. februarja črke M do R; 18. februarja črke S do Z; 19. februarja za mudniki.

Učite se strojeplisa! Novi eno., dvo. in trimesečni tečaji prično v torek 16. februarja. Dnevni in večerni tečaji. Učnina zmerna. Največja moderna strojeplisnica, raznovrstni stroji. Informacije in prijave dnevno. Zahtevajte brezplačni prospekt: **Trgovsko vseučilišče »Christofev učni zavod«, Dobrombrska 15.**

SAMO ŠE 2 DNEVA

kupuje trdka EVEREST v Prešernovi ulici 44 stare gramofonske plošče ter plača za komad lir 2.50 P O H I T I T E !

Da ne bodo ljudje padali. Pred glavno pošto je promet v vsakem pogledu nedvomno najživljenejši. To je razumljivo, saj se tu stikajo štiri najvažneše prometne žle bele Ljubljane. Zelo živahen promet pa ima tudi glavna pošta sama. Zaradi tega je razumljivo, da so se stopnice pred vrati sešasoma tako obrabile, da so postale gladke kaor zrcalo in so predstavljale, zlasti ko se je naredila pletica, pravo nevarnost za pešce. Zaradi tega je dala poštna uprava stopnice nanovo nazobčati.

Sindikat delojemalcev gostinske strke in Trgovinski oddelk PDZ javljata, da se bodo prijave uslužbenecv gostinske stroke zaradi dodatne žvilske nakaznice 100 g dnevno sprejemale samo še do četrtega 18. t. m. med uradnimi urami od 8 do 12 in od 15 do 18, Miklošičeva cesta št. 22/I.

Sadjarska in vrtnarska podružnica Ljubljana i vabi člane, ki so naročili zelenjadna semena in semenski fižol, da pridejo ponj v dneih od 15. do 18. t. m. popoldne med 15. in 16. uro k podružničnem predsedniku dr. Spiller-Muysu, Erjavčeva 44, I. nadst. Istočasno se bodo sprejemala naročila sadnega drevja za spomladansko saditev.

Gospodinjke, ne belite si glave, kaj naj danes kuhate. V Gospodinjškem kolektoru za leto 1943/XXI—XXII si lahko izberete jedilnike, ki odgovarjajo vaši trenutni jadalni živi! Tam najdete tudi navodila, kako boste najbolje izkoristili živila in najbolj štedljivo gospodarili z zalagami. Nabavite si ga takoj, v zalogi je le še nekaj izvodov. Dobi se v knjižarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Selenburgova ul. 3.

Prodajamo večjo količino damskih, moških in otroških copat, s lidno izdelanih po zelo ugodnih cenah. Poizve se: Zadržna ulica 10. Kodeljevo.

Prošnje za radioparate

izvršuje »SERVIS BIRO«
Sv. Petra cesta šte. 29.

Instrukcije in priprava za popravne izpite. Novi (Turjaški) trg 5-III. Džake srednjih in meščanskih šol pripravljajo diplomirani filozofi temeljito in uspešno za šolo vsak dan dopoldne od 8—11, popoldne od 3—6. Posebna pomoč v matematiki. Enako pripravljajo za privatne izpite bez dva razreda samo strokovnjaki. Honorar zmern. Prijave dnevno od 8—11 in od 15—18: Novi (Turjaški) trg 5-III. Instrukcije.

Nesreče. Zadnje dni so sprejeli v ljubljansko bolnišnico spet več onesrečenecv. Z zlomljeno desno nogo so pripeljali 5 letnega sina delavca Ignaca Krašovca iz Vidma. Na slomorezni si je prezal prste levice 13 letni sin posestnik Vid štebaj iz Zelimelje. Levico si je zlomila pri padcu 5 letna hčerka železničarja Minka Žitnikova iz Grosupelji. Konj je podrl 54 letnega posestnika z Blatne Brezovice Antona Sveteta. Svete si je pri padcu zlomil desnico. Hude notranje pškodbe ima 53 letni delavec v p'ovarni Union Karol Melliche. Voz ga je pritisnil čez trehuh. S krcloza je padel in si zlomil desno nogo 49 letni delavec Leopold Knavs iz Velikih Lašč. 72 letna občnska uboga Marija Znidaršičeva iz

Radio Ljubljana

NEDELJA, 14. FEBRUARJA 1943/XXI.

8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 8.15: Koncert organista Alessandru Pascuccijsa. 11.00: Prenos pete maše iz Bazilike Presv. Oznamenja v Firenzi. 12.00: Razlaga Evangelaja v italijansčini (O. B. Marino). 12.15: Razlaga Evangelaja v slovensčini (O. G. Sekovanic). 12.30: Poročila v slovensčini. 12.45: Pesmi in napevi. 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijansčini. 13.10: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovensčini. 13.12: Pisana glasba. 13.40: Pesmi in napevi. 14.00: Poročila v italijansčini. 14.10: Koncert Radijskega orkestra in Komornega zbora, vodi dirigent D. M. Sijanec. Slovenska glasba. 15.00: oročila v slovensčini. 17.15: Inž. Novak Viktor: Kaj in kako bomo salili v gozdu — kmetijsko predavanje v slovensčini. 17.35: Lahka glasba. 17.45: Lahko glasbo vodi dirigent Gallino (D. M. Sijanec). 19.30: Poročila v slovensčini. 19.45: Operna glasba. 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijansčini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovensčini. 20.30: Koncert Radijskega orkestra in Komornega zbora vodi d'rigent D. M. Sijanec — Slovenska glasba. 21.00: Simfonijski koncert vodi dirigent Armando La Rosa Parodi. 21.50: Predavanje v slovensčini. 22.00: Orkester Certia, vodi dirigent Barzizza. 22.45: Poročila v italijansčini.

V Tunisu: gibljava delavnica za popravila oklopnih vozil v neposrednem zaledju fronte

Mačjega dela je padla in si zlomila desno nogo. Desnico si je zlomil pri padcu na stopnicah 48 letni delavec Franc Kolar s Planine. 37 letna delavka v vevški papirnici Fani Keršičeva pa se je ranila na desnini nogi.

»Supers« čaj ustreza Vaši želji po pravem ruskem (kolonialnem) čaju.

Z Gorenjskega

Na Jesenicah so 6. t. m. svečano odprli otroški vrtec in mladinsko zavetišče. Okrožni vodja je obirno govoril o delu nemških vzgojiteljev na Gorenjskem in se jim je posebej zahvalil. Voditeljica nove ustanove je Hilda Frickova. Po svečanosti so si navzoči ogledali poslopje.

Tržiču je župan inž. pl. Kurz sklical zborovanje občanov. Zborovanje je otvoril dr. Elbert. Nato je župan opisoval prejšnje razmere v Tržiču in jih primerjal s sedanjimi. Zaključil je z besedami: »Ustoda Stalingrada nam mora biti svetilnik, da zastavimo vse svoje sile za Nemčijo, za Evropo, za ves omikani svet.« Zborovanje je zaključil dr. Elbert z vzkliki za Adolfa Hitlerja.

Zborovanje lasknikov kinematografov je bilo te dni v Parkhotelu na Bledu. Zbrali so se lastniki s Koroškega in z Gorenjskega. Govorilo je več uradnih predstavnikov in so določili termine posameznih novih mladinskih filmov. Obravnavali so seveda tudi razna stanovska vprašanja.

V Bohinjski Istri je bil v kinu sklican zbor vseh tam zaposlenih ženskih moči. Na zborovanje je prišel tudi okrožni vodja dr. Hochsteiner iz Radovljice. Podal je smernice za bodoče delovanje na Gorenjskem.

V Bohinjski Srednji vasi posluje Kmetijska zadruga, ki ponuja kmetom umetna gnojila, žitno seme, kmetijske stroje, semenski krompir jedilni krompir, premog, cement in opeko. Zadruga ima lastno pekarijo in trgovino na drobno.

Dovoljenja za nakup kmetijskih strojev. V gorenjskem tedniku je objavljen opozorilo v vednost vsem interesentom za nove kmetijske stroje, da se morajo po novi naredbi prijaviti za nakup novega stroja pri pristojnem uradu deželnega svetnika. Prodaja novih strojev na stare dovolilnice je od novega leta dalje razveljavljena.

Poročili so se v Tržiču: Janez Germ in Neča Plantanova, Jože Pretnar in Marija Bizjakova, Vinko Rozman in Urška Zagarjeva. — V Kamni gorici sta se poročila Franc Kralj in Katarina Vošnjarjeva. — V Vodica so se poročili Miha Hafner in Marija Mohorjeva ter Franc Mohar in Marija Delavčeva.

V Poljanah je bil z novim letom postavljen za krajevnega uradnega vodjo Janez Režek. Urad za organizacijo je bil prenešen na gospo Kržišnikovo.

Na Jezerskem je priredila ženska organizacija z mladinskimi skupinami popoldnevske prireditve. Krajevni skupinski vodja Varenberger je govoril o pomenu takih prireditev. Žene in dekleta so pale pesmi in predvajale razne plesje ob harmoniki. Mladinska skupina je izvedla nekaj igrice.

V Skofji Loki so zadnji čas umrli: Ježa Košir, Angela Krekova, Egidij Slovša, Janez Cof, Angel Molinaro, Marija Potočnikova, Jerica Pintarjeva, Marija Dolinarjeva, Elizabeta Oblakova, Pavel Gasser, Marija Kožuha, Marjana Setnikarjeva, Janez Mavri, Andrej Cehnar, Bernarda Buha, Valentin Oman, Franc Triller in Marija Bradsko. — Na Trati so umrli Helena Revnova, Anton Eržen in Agata Freljehova.

O gorenjskem pridelovanju poroča »Karavanken Bote«: Gorenjska ima daleko večjo potrebo raznih živil, kakor jih v tem pogledu lahko sama pridelata. Leta 1941. so bile dodeljene že precejšnje množine živil z državnega ozemlja na Gorenjsko. Leta 1942. je bilo pa treba misliti na to, da se dovozne množine omeje. To se je zgodilo z narštnim pospeševanjem pridelovanja kmetijskih pridelkov in s tem, da se je izvedel na Gorenjskem popis po istih vidikih kakor v Reichu. Na Gorenjskem pridelana živila se brez izjeme porabijo za prehrano gorenjskega prebivalstva in še za to ne zadostujejo. Če kmetje tudi na Gorenjskem dobe oddajne predpise, naj pri tem nikar ne mislijo, da se je to zgodilo zato, da se posameznemu kmetu prepišejo njegajive omejitve. Nasprotno! Oddajni predpisi so utemeljeni z nujnostjo zagotovitve enakomerneske preskrbe vsega prebivalstva z živilii vse vrst. Izvršitev oddajne dolžnosti mora biti zaradi tega vsakemu kmetu samo ob sebi razumljiva.

V Begunjah je bil sklican velik apel sotrudnikov Koroške ljudske zveze. Poročila o lanskem letu so bila ugodna. Zlasti je bil pohvaljen ženski odsek. Na koncu je krajevni vodja proglasil za leto 1943. geslo: Hodimo po ravni poti, da čim najbolj prispevamo h končni zmagi.

Iz Spodnje Štajerske

Nov vseučiliški profesor. Nemški prostvetni minister je imenoval ravnatelja prof. dr. Jožeta Papescha za honorarnega profesorja na filozofski fakulteti v Gradcu. Dr. Papesch, ki je po rodu iz Spodnjega štajerskega, prevzema stolico za novo nemško literarno zgodovino.

Mariborski skladatelji v dunajskem radju. V četrtek zvečer ob 19.45 je dunajski radio oddajal »melodije s štajerskega jugac«. Na sporedu, ki ga je sestavil in vodil mariborski dirigent Maks Schönherr jun., so bili: Rudolf Wagner, Maks Schönherr str. in Jožef Wiederhalter.

»Zastavo kviku«. Pod tem naslovom je objavil mariborski dnevnik v četrtek 11. t. m. ob sedmini nemškega vojnega poročila glede smrtnega boja v Stalingradu bodrilni članek, ki pravi: Noben nemec in nobena ženska v vsej Nemčiji ne more tvegati da bi se izključil iz velike skupnosti. Nemški narod se zbira k močnemu naponu moči. Ožje se stiskamo in že stojita za vsakega padlega po dva nova tovariša pripravljena, da izpolnita vrzel s svojim telesom. Tako vidimo v najtrših urah te brezprimerne borbe, da so nas sovrzniki prisilili k temu, da je naša država še bolj čvrsto strnjena in da je fronta vsega naroda še odločneje dvignila zastavo in da novi milijoni, pripravljeni na borbo in žrtvovanje, oprijemajo svetli držav mečev — zmagi naproti.

Novi grobovi. V Mariboru je umrl znani fotograf Ludvik Kieser, v starosti 79 let. Truplo so prepeljali v Gradec k upepelitvi. V Celju je umrla ga. Avrelija Selnikarjeva, v brežiškem okraju pa minar in Zagar Andrej Petsche, star 60 let. Na Dobrni je umrl dolgoletni zdravnik ondotnega zdravilišča dr. Ferdinand Trenz. Bil je zelo dobro znan v naših zdravniških krogih, kakor tudi med ženskim svetom, ki je kdaj iskal zdravstvene pomoči na Dobrni. V Mariboru so umrli delavci sin Janez Skof, 77letna Ana Ublova, zidarjeva hčerka Erika Vinckovčeva, kolarjev sin Edward Janževč iz Radvanja in delavci sin Peter Koželj iz mariborske okolice, 70-letni zidarski mojster in hišni posestnik Janez Staudinger, 18letna Marija Leskovarjeva iz Leskovca, brivčev sin Alfred Spagner, 80letni Peter Laporšček, namoščenčeva hčerka Viktorija Kolarjeva in 73letni tesar Jože Jartič s Tenzega pri Mariboru, dalje 53letna zasebnica Ana Matella, 50letna ključavničarjeva žena Skolastika Pavalec, 70letna kuharica Terezija Zabernikova, 41letni vlakovodja Janez Čebular, 44 letni rudar Ludvik Urbaj, ki so ga pripeljali v Hrastnik in 69letna gospodinja Marija Krumpakova iz mariborske okolice. V Celju je umrla 37letna Margareta Kieswetterjeva, ki so jo pripeljali v Sevnico.

Mladina in kino. Mariborski dnevnik opozarja ponovno, da fantje in dekleta izpod 18 let v prav nobenem primeru ne smejo prisostvovati predstavi filmov, ki so mladostnikom zabranjeni. Posebej velja opozorilo da k takim predstavam ne smejo iti tisti mladenci, ki že imajo vojni list.

V St. Jurju ob južni železnici so se zadnji čas poročili: Jože Laubič in Katarina Jensekova, Konrad Perko in Alojzija Anderluhova. V Tratin je umrla 14-letna Ivana Mansuttijeva, v Crnolici pa 74letna Jožeta Vodebova.

V Celju so se poročili: Konrad Kunstek in Terezija Terzanova, Severin Smrečnik in Alojzija Lupšetova, Maks Sušnik in Zofka Verceklakova, Janez Arlič in štefka Kadunčeva ter Helmut Chowanetz in Erika Lang-Heinrichova.

Javni tečaj za vzgojo v počestnem prometu je bil poslednje dni januarja tudi v Celju. Priredil ga je oddelk motoristov. V Celju, pravijo listi, še ni nobenega pravega reda na cestah. Vsakdo hodi in se vozi, kakor ga je volja. Zato je bil tečaj potreben.

Vedja celjske okrožne šole in celjskega mestnega orkestra Gustav Müller je bil od celjskega župana imenovan za mestnega glasbenega ravnatelja.

Mladinsko skrbstvo. V Slovenski Bistrici so 4. t. m. odprli 53. otroški vrtec mariborskega okrožja. Vrtec je prevzel v svoje varstvo krajevni skupinski vodja Gebauer. V Selnicah v Halozah pa so 7. t. m. odprli občinsko pomožno postajo, kjer deluje sestra pomočnica Nina Bensa. Namen pomožne postaje je pobijati umrljivost dojenčkov v občin.

Na Gradu v Gornji Radgoni, kjer je stalna šola za organizacijske voditelje ljutomerskega okrožja, je bilo sklicano zborovanje vseh mladinskih voditeljev in voditeljic tega okrožja. Dana so bila navodila za letošnje delovanje mladinskih očin. Nato je poklicni svetovalec iz Ptuja predaval o snovi: Za kak poklic naj se odločim. Priporočajo zlasti kmetijske in gospodarske poklice. Bila so še razna predavanja o oblikovanju mladinskih prireditev.

Radio PEGAN

prevzema naročila za dvig in blokacijo aparatov v SELENBURGOVI ULICI št. 6 — I. nadstropje.

Zelo dolgočasni so zimski dnevi

</

Ko so v Ljubljani pobirali mostnino

Dohodki Ljubljane v starih časih — Mesto je živel predvsem od trgovine

Srednjeveška Ljubljana je potrebovala tudi sorazmerno velike dohodke, čeprav je bila majhna. Mesto je imelo pač posebne potrebe. Mnogo je zlasti potrebovala denarja za vzdrževanje mestnega obzidja in obrambnih naprav. Toda Ljubljana je bila tedaj sorazmerno srečno mesto, saj je uživala največ svobodin med kranskimi mesti. Vlada, deželni knezi, so bili Ljubljani zelo naklonjeni. Dobro so se zavedali, da je bila Ljubljana pomembna trdnjava. Le redko kateri drugi trgovci so uživali v tistih časih toliko svobodin kakor ljubljanski. Ob neki priliki smo že povedali, da so kranjski trgovci trgovali daleč izven mej kranjske dežele. Ljubljanska trgovina je zelo slovela. Ljubljana je živel predvsem od trgovine; nekaj časa je bilo mesto zelo bogato, čeprav se to ni moglo pokazati tako dobro na zunan.

»Živimo zgolj od trgovine«

Ljubljansko trgovstvo je imelo pogosto priliko naglašati, da Ljubljana živi predvsem od trgovine ter da je treba varovati njene pravice proti kmečki trgovini. Tožili so n. pr. tako: »Kaj naj počnemo mi, ubogi ljudje v mestu, od kod naj vzamemo denar za plačevanje davkov ter zmagujemo toliko bremena. Živimo zgolj od trgovine...« Posebno so tožili, ko so se časi zelo poslabšali, ker so Turki, ki so prodirali vedno globlje v Evropo, zaprli našim trgovcem stare trgovske poti. Naši trgovci so bili odrezani od Hrvaške in morja ter so jim tako usahnili najboljši viri dohodkov. Dokler je pa bila ljubljanska trgovina neovirana ter ni bilo konkurence, je Ljubljana preživljala res zlate čase.

Posebni mestni dohodki

Ljubljana je uživala tudi razne posebne dohodke, izvirajoče posredno od trgovine. Mesto je varovalo predvsem pravice svojih meščanov ter si je prizadevalo, da bi bilo zaščiteno čim bolj pred tekmovanjem drugih trgovcev. Med takšne posebne dohodke je treba predvsem šteti mostnino. Toda mostnino so pobirali po mestih in trgih deželni knezi. V Ljubljani je mostnina dajala velike dohodke. V našem mestu je bila mostnina kmalu oddana v najem magistratu, in sicer že l. 1432. Ljubljanci so pa imeli v najemu mostnino ne le v Ljubljani, temveč tudi v Godovici. Po patentu Friderika IV. l. 1471 je znašala mostnina od tovrstnega konja, priganega čez čevljarstvo — to most je bil nekaj časa edini ljubljanski in se v začetku ni imenoval po čevljarjih — vinar od navadnih in po 2 vinarja ob sejmških dneh. Mesto je uživalo le delno dohodke mostnine, dokler jo je imelo v najemu. Od l. 1513 je pa mesto samo uživalo dohodke mostnine, ki jih je Ljubljani podaril Maksimilijan I. Poslej je bila mostnina tudi precej višja ter so bili dohodki znatni.

Koliko so pobirali

Stari viri pričajo, da je znašala mostnina l. 1561 od vsakega tovara spekerijskega blaga, žefrana, popra in podobnega blaga, kakor tudi od sukna, žamet, svile, zlata, srebra itd. po 24 krajcarjev. To je bilo precej za tiste čase, ko je imel denar še veliko vrednost. Manjša je bila mostnina od žita in soli, in sicer krajcar za tovar. Posamezniki so bili oproščeni plačevanja mostnine. Tako so bili oproščeni jezuiti, ko so se priselili v Ljubljano. Znano je, da so jezuiti pridržali skoraj ves okraj pri Sv. Jakobu. Podirli so precej hiš. Mesto je pa moralo še nadalje plačevati deželnemu knezu davek od teh hiš, čeprav so bili jezuiti oproščeni plačevanja mostnine, ki so ga tovorili v mesto za svoje potrebe. Zato so se meščani obrnili na kneza, naj bi jim dal za to kakšno odškodnino ali dovolil zvišanje mostnine. Mostnina je bila v resnici zvišana l. 1614; tedaj je bila celo podvojena. Zvišanje mostnine je pa Ferdinand IV. dovolil pod pogojem, da mesto prestavi mesnice s čevljarstva mostu kam drugam. Ta zahteva je razumljiva, saj je bil tam vhod v mesto; mesto je bil že tako ozek. Mesnice, to se pravi stojnice, kjer pa mesarji niso le prodajali ter razstavljali mesa kakor dandanes v tržnici, temveč tudi delno klali in razsekavali, nedvomno niso krasile vzhoda v mesto, razen tega se je pa od njih širil včasih zelo neprijeten vonj. Tam so vstopali v mesto najbolj odlični gosti in razumljivo je, da je vladar vihal nos, ko so ga sprejemali ob vhodu ter mu nudili srebrne mestne ključke — a vsa slovesnost je bila pokvarjena s neblagimi dišavami. Meščani so izpolnili ta pogoj, a ne le to: postavili so širši most in na njem so bile posle kramarske in zeljarske lope. Novi most je veljal 10.000 gld., kar je bila za tiste čase zelo velika vsota. Mesto samo bi najbrž stroškov ne zmoglo tako lahko, a nekaj so prispevali tudi plemiči, zato jih je pa magistrat oprostil plačevanja mostnine. Na to so pa meščani pozneje pozabili ter so terjali mostnino tudi od plemičev. Nastal je spor. Plemiči so se pritožili cesarju, ki jim pa ni ugodil, saj je bilo treba varovati mestne pravice, plemičem, kajti mesta so imela strateški

pomen in v tistih časih je Ljubljana potrebovala niso bili povsem utemeljene, proti bovala precej denarja za utrjevanje. Mostnina je bila tedaj zelo zvišana. Iz tarife je tudi lepo razvidno katere vrste blago je prihajalo tedaj v Ljubljano. Govore v splošnem o tovorih, kar kaže, da so tedaj mnogo več tovorili kakor vozili; ceste pač niso bile primerne za prevažanje tovorov. Koliko je pa vseboval tovor? Za tovor vina je znano, da je znašal 100 bokalov. Posebne točne mere pa tedaj seveda ni bilo.

Kaj so tovorili

Med raznim trgovskim blagom, ki je tedaj prihajalo v Ljubljano, naj omenimo vsaj nekatere glavne vrste. Vina so nedvomno tovorili mnogo, saj ga je steklo celo morje ne le po grihi meščanov, temveč tudi neštetih drugih obiskovalcev mesta kar smemo soditi po izredno številnih ljubljanskih gostilnah. Blago, ki so ga tovorili v mesto, je bilo precej pestro: laneno olje, sadje, majolike, čevlji in klobuki, predlove, vosek, usnje ter irhovina, kože volov, žebji, sir, svinjina, žito, kruh, sol, kozuh, krzno, divjačina itd. Vse to blago bi v glavnem lahko razdelili med živila in druge uporabne predmete. Toda mostnino niso določali po tem kriteriju. — Tedaj je bilo mesto obzidano. Da bi se kdo ne izognil plačevanju mostnine, je niso pobirali le pri mostovih — kar je bil menda prvotni namen — temveč pri vseh mestnih vratih. V tistih časih je imela Ljubljana dva mostova: zgornjega poznejšega čevljarstva (pozneje nekaj časa tudi Hradeškega most) in spodnjega, poznejšega Spitalskega.

Kako so pobirali mostnino

Pobirali mostnino so bili mestni uslužbeni, predhodniki dandanjih mitničarjev. Denar so spravljali v pušice, saj pač tedaj niso še poznali listkov. Goljufije so bile seveda mogoče, saj je uslužbenec lahko vtaknil denar kam drugam in ne v pušico. Kljub temu pa lahko sklepamo po nabranih zneskih pri posameznih mestnih vratih, kako je bil tedaj razvit promet. To bi pa nam tudi ne bilo znano, ko bi l. 1747 blagajnik knežjega gubernija, namestnik deželne glavarja in ravnatelj kranjskih cest, ne zahteval, naj mu magistrat polaga vsakih 14 dni račune dohodkov mestnega dvojnega vinarja in polovice oddaje cestnega sklada. Največji promet je bil pri Spitalskih vratih, saj so tam nabrali na leto 5048 gld. 40 krajcarjev. Iz tega sklepajo, da je največ trgovcev prihajalo v Ljubljano od severne strani. Mnogo manjši so bili nabrani zneski pri drugih mestnih vratih. Pri samostanskih vratih, na sedanem Krekovem trgu, so nabrali le 85 gld. 24 kr. Mnogo manj so nabrali pri križevniških vratih, kar naj bi preseneča, saj bi pričakovali, da je bil tam zaradi Tržaške ceste zelo živahen promet: le 62 gld. 51 kr. Morda so se uvozniški izgozibali teh vrat, ker so bila zelo ozka, ter so raje vozili v ovinku skozi katere druga. Pri karlovških vratih, kamor se je usmerjal promet z Dolenskega, so nabrali 196 gld. 9 kr. — Pobiranje mostnine nikakor ni bilo vzorno, saj je bilo do l. 1718 v navadi, da je mostninar kreditiral mostnino voznikom in menda se je marsikdo izmuznil, da ni plačal. Kljub temu so pa bili dohodki od mostnine precej lepi.

Dolenjska kot rudarska pokrajina nekdanj

Dolenjska ima tudi lepe rudne zaklade, ki jih pa ne dvigajo, razen premoga

O Dolenjski je bilo mnogo napisano kot o lepi in zanimivi pokrajini, ki zasluži pozornost letovčarjev in ljubiteljev pokrajinskih lepot. Zelo malo pa povprečni ljudje vedo o podzemskih zakladih Dolenjske in o geoloških značilnostih te pokrajine, ki je na meji alpskega in dinarskega gorstva. V splošnem prevladuje prepričanje, da je Dolenjska rečna tuda p-d zvezlo, ne le nad njo. Resnica je pa, da Dolenjsko v splošnem premalo poznamo, zato tudi ni vemo za njene rudne zaklade in pozabili smo, da so jih še nedavno dvigali.

Kurimo z dolenjskim premogom

Prejšnje čase nismo znali ceniti tudi dolenjskega premoga. Dolenjski premog sicer res ni izvrsten; njegova kalorjska vrednost je majhna. Odkar pa kurimo z dolenjskim premogom, ga tudi primerno cenimo. Zavedamo se, da nam je prav dolenjski premog precej pomagal, da smo lažje prestali zelo hudo zimo. Marsikdo bi zmrzoval, če bi ne kuril s šentjanškim ali kočevskim premogom. V začetku smo zabavljali, ker smo bili vajeni kuriti le z izvrstnim premogom, da dolenjski premog sloba gor in daje mnogo pepela. Ko so se pa gospodinje navadile kuriti z njim, so spoznale, da je dober dodatek drugemu kurivu. Nekateri so mešali dolenjski premog s trboveljskim, drugi so pa dočeli toliko drv, da je premog raje goril. Nekateri so spoznali celo posebno prednost v dolenjskem premogu, prav v tem, da je počasnejši goril. Res daje trboveljski premog več toplote, toda gori v pešeh in štedilnikih, kjer dobro vleče, tako hitro, da nekateri ne znajo izkoristiti njegove prednosti, saj ogrevajo predvsem dimnike.

Dolenjski premogovniki

Najpomembnejši je šentjanški premogovnik, že zaradi tega, ker tam kopljajo rjavi premog, medtem ko je v drugih krajih manj vreden lignit. Šentjanški premog je značilen po posebnih okamenelcih smoli, ki so jo imenovali plavci. Manj znano je, da so ležišča premoga tudi v dobropoljski kotlini. Tega premoga ne izkoriščajo, ker je plast pretanka. Leži v pešeni dluvalni lovič. Plast je le 30 do 70 cm tanka. V časih tekmovanja med premogovniki so stroški za kopanje tako tanke plasti premoga preveliki, toda ko je treba misliti na osamosvojitve posameznih pokrajin, da žive predvsem od svojih dobrin, sama cena premoga tudi ne odloča. Zato menda ne bo vedno brez pomena tudi dobropoljski premog. — Kočevski premogovnik je dovolj znan; eden izmed premogovnikov trboveljske premogokopne družbe je, zato je tudi sorazmerno dobro opremljen. V zadnjih letih ta premogokopnik zalaga predvsem Ljubljano. Tudi v tej zimi smo pokurili že precej kočevskega premoga.

Druge rude na Dolenjskem

Med rudnim zakladi Dolenjske je pa treba upoštevati še nekatere druge rude razen premoga, čeprav rudniki ne obratujejo.

Geologi vedo, da je na Dolenjskem mnogo ležšč svinečne rude. Zdjaj svinečnih rudnikov na Dolenjskem ni. Nekdaj je slovel litjski rudnik, ki ga je tudi treba prištevati med dolenjske, kajti tam je bila meja Dolenjskega Sava. Litjski rudnik je bil nekaj časa precej velik obrat in je zelo slovel. — Na Dolenjskem je tudi precej razširjena cinkova ruda, ki je prav tako zdaj ne kopljajo. Včasih je pa slovel rudnik pri Mikronogu in Trčiču. Tam so pridobivali cink in svinec. Pas cinkove rude se tam razteza več kilometrov daleč. Svinec so pridobivali razen cinka, ker cinkova ruda vsebuje tudi nekaj svinca. Kako večkrat je bil dolenjski rudnik cinka, spravi domo že v tega, da je bila pri Karnevalu toplica z enaštim pečmi. Dolenjski cink je zaslovel na tržščah in na dunajski razstavi so ga celo odklikovali zaradi čistoši. Rudnik je nudil zaslužka številnim dešnjem. — Prezreti tudi ne smemo bakrene rude na Dolenjskem. Znano je, da je nekaj bakrene rude v pernek h skriljavcih pri Močelnem blizu Radeč. Razen tega je še niso izkoriščali.

Mnogo železa na Dolenjskem

Dolenjski rudni zakladi so menda najpomembnejši zaradi železne rude. Dolenjska železna ruda je bila v prejšnjem stoletju mnogo bolj upoštevana. Bilo je precej rudnikov. Železne rude je mnogo v karbonskih skriljavcih v obliki siderita, ki je pa zdaj že spremenjen v limonit, a je za rudarstvo brez pomena. Večji pomen pa imajo plasti železne rude v wernfenskih skriljavcih. Tu in tam so plasti rude hematita ali oolita (kravci) celo po nekaj metrov debele. Železni oolit je sestavljen iz okroglih žrn limonita, ki imajo jedro drobno kremenovo žrno. Ruda se drži tega žrna, posamezna žrna so pa povezani z glinastim železovcem. Žrna imajo jabolast boba ali ribjih iker in glede na to jih imenujejo bobovci ali 'kravci. Takšne rude je mnogo vzhodno od Vel. Lešč, pod Strmcem, v Perovem, Borovu, Kalšu, Logarju itd. Železna ruda je tudi v rabeljskih plasteh pri Turjaku. Ruda je po večini železni oolit (kravci), nekaj je pa tudi rdečega železovca ali hematita.

Zakaj ne izkoriščamo dolenjske železne rude?

Zakaj torej ni na Dolenjskem več rudnikov? Zakaj ne kopljajo železne rude? Dolenjska železna ruda ima nekatere slabosti. Slaba stran je predvsem, da so težko taljive, ker je primestane preveč kremenice. Dolenjska železna ruda je pa tudi premalo epotna. Glavni vir železne rude je

Po ljubljanskih stezah...

Ceste in ulice, ki so se razvile iz poljskih in vaških poti

Kako so na razvoj Ljubljane vplivale praštare ceste, ki so bile narejene še pred nastankom mesta, smo že povedali. Najbrž je držala pred nastankom Ljubljane cesta tudi ob vzhodni Gradu na sedanem Starem in Mestnem trgu. Raziskovalci razvoja Ljubljane ter njene najstarejše zgodovine so tudi iskali sledove in vplive rimske ceste, ki je nekde držala od vzhodnih emonskih vrat na Dolensko. Naj bodo sledi kakršni koli, zanesljivo je, da so pri razvoju najstarejše Ljubljane odločale praštare ceste. Toda vpliv prometnih zvez se kaže dobro še dandanes tudi v mlajših mestnih okrajih. Ne nameravamo pa govoriti o najnovejših mestnih ulicah, ki nastajajo še pred našimi očmi, sredi polj in travnikov. Opazimo naj na poziblene stare poti, ki so se pozneje spremenile v več ali manj pomembne ulice ter izgubile svoj značaj in pomen.

Mestni razvoj po značaju zemljišč

Ljubljana ni nastajala po načrtu. Nihče tudi ni mogel dogledati njenega razvoja niti desoletja. Le v novejšem času so bile dane premisljene osnove, regulacijski načrt za razvoj mesta na severni strani. V starih časih niso poznali regulacijskih načrtov. Mesto so bile dane enkrat za vselej meje z obzidjem. Zunaj obzidja blizu mesta nekaj časa sploh ni bilo dovoljeno zidati, da bi napadajoči sovražnik ne našel zavetja pri obleganju. Zato se tudi Ljubljana ni mogla tako lahko in hitro strniti z nekaterimi predmestji še potem ko so se življenjski pogoji mesta povsem spremenili in ko je padlo obzidje. Kjer se je pa že mesto razširilo na predmestja, se

seveda ni moglo razviti po načrtu temveč je bila njegova rast odvisna od značaja zemljišč in cest ter od starih naselij. Ko so predmestja postala del mesta, so vendar še ostala, kar so bila; pridobljenega zemljišča niso razdelili po umnem načrtu za nadaljnji mestni razvoj, starinskih hiš in gospodarskih poslopj niso podirli hitro in ne razširili ter zravnavali poljski poti in vaške ceste. Tako se je ohranilo predmestje, še dolgo in njegovega značaja niso mogla skriti povsem tudi prava mestna poslopja.

Blatne vasi ni več?

Včasih se je pokazalo, da smo se malo sramovali porekla mlajših mestnih krajev. Ob preimenovanjih ulic smo odkrili, da so nekatera stara imena »grada«. Tako je bilo odpravljeno tudi ime »Blatna vasa«. Še dolgo potem, ko imena ni bilo več, je vsa vendar ostala in včasih je bila tudi dovolj blatna. Ulica bi pa smela ohraniti svoje staro ime tudi potem, ko so jo »takovali«. Če ni bila več blatna, je pa ohranila vendar še precej značaja nekdanje Blatne vasi. Ostala je še vijugasta, da smo si lahko predložili, kakšna je bila nekdanja vaska cesta. Le glejte si Valvasorjevo sliko, ki nam prikazuje Blatno vas s kmečkimi hišami ob sedanji Kolodvorski in Prečni ulici! Ob hišah so bile njive in med njivami so se razprezale le poljske steze. Ulica ni v glavnem vije še prav tako, kakor se je vaska cesta v star' h časih. Slika pa tudi pakazuje, da se cesta ni ustavila ob kraju sedanjega kolodvora, temveč je držala na Ljubljanskem polju in dalje do posavskih vasi. Po tej cesti ali poti so okoličani prihajali v Ljubljano. Ko smo dobili železnico, je bila pot pretrgana ter je izgubila svoj nekdanji pomen. Ohranila se nam je le v Kolodvorski ulici. Tudi zdaj nas na staro pot ne sme spominjati niti ime Blatne vasi, ker se tako sramujemo nekdanjega vaska, značaja sedanjih mestnih okrajev. Blatna vasa se je zvala s Predmestjem — kakor so imenovali sedanjo Sv. Petra cesto — s koncem Kolodvorske ulice in po Prečni ulici. Tudi Prečna ulica ima še dandanes nespremenjeno lego, kakršno je imela v Valvasorjevih časih. — Ali je bila Blatna vasa res — vasi? Ali je bila tako velika, da jo smemo šteti med samostojna naselja? Raziskovalci razvoja Ljubljane dvomijo, da je bila Blatna vasa samostojno naselje. Iz stare slike res ni razvidno, da bi bilo ob vijugasti poljski cesti pravo naselje. Vendar je treba upoštevati tudi staro ime, ki ni nastalo brez globokega razloga. Mapa iz l. 1825 še vedno kaže, da se je pot nadaljevala na Ljubljanskem polju do posavskih vasi. Brez pomena nedvomno ni da obljudenost ob tej cesti ni bila nič manjša kakor ob Dunajski cesti. Ob Dunajski cesti so stali tudi samostani, drugih hiš pa ni bilo več kakor v Blatni vasi.

Tudi Dalmatinova ulica stara pot

Tudi Dalmatinova ulica se je razvila iz stare poljske poti, kar se ji pa dandanes ne pozna več. Svoj prvotni značaj je izgubila mnogo prej kakor Kolodvorska ulica. Povsem urejena še sicer ni, ker iz stavbene erte izstopa vegast ograjni zid, ki tako zožuje ulico nasproti trga, da ni tam niti hodnika. Veliko zemljišče je še slabo izkoriščeno, kjer bi bilo prostora za pravo palačo. Toda to zemljišče bo baje presekano v prihodnosti z ulico, ki bo držala od Kongresnega trga, odnosno od projektirane Južnega trga proti Prešernovi ulici ter se nadaljevala delno v prehodih do Rimskega trga. Da je bila Dalmatinova nekdanj pot, smo pozabili tudi zaradi tega, ker je ne uporabljamo več za isti namen kakor so jo prednameni. Vedeti moramo, da so po tej poti nekdanj hodili škofarji k masi k Sv. Petru in v mesto po Kolodvorski ulici. Tedaj niso še mogli izbirati med več potmi. V mesto tudi niso mogli priti kjerkoli, dokler se je kazal še vedno vpliv obzidja. Tako so se poti iz okolice združevale pred mestnimi vrati in pred mostovi. Ceste ali poti so se živale na sedanjem Marijinem trgu. Ljudje, ki so prihajali iz okolice k Sv. Petru, so morali napraviti ovinek: iz sedanje Dalmatinove ulice so zavili po Prečni ulici na Sv. Petra cesto.

Tudi Kravje doline ni več

Tudi ime Kravje doline se je izgubilo. Stari Ljubljanci sicer še dobro vedo, kje je bila Kravja dolina in jo celo še vedno imenujejo s tem imenom, mlajši rod pa slša v tem imenu le zaničljiv vzdevek, a niti ne ve, kateri mestni del se je imenoval tako. Bivša Vidovdanska cesta, ki se ocepil od Sv. Petra ceste prečno proti Taboru, opozarja nase že po tem, da ni vzporedna z občno sosedno ulico. Takoj se nam vidi primera z bližnjico. Ta cesta je nedvomno starejša od sosednih ulic, kar lahko previdi tudi kmalu vsak, ki ne pozna novejšega razvoja mesta. Če bi ulica nastala pozneje, bi se cepila od Sv. Petra ceste pravokotno kakor druge novejšje. Najbrž je pa stara prav tako kakor Sv. Petra cesta. To je ostanek stare poti, ki je držala tudi na Posavje, in sicer proti smrtunemu in Sv. Jakobu. Kravja dolina kot naselje samo na sebi pa ni stara.

Tudi Igrška ulica...

O Igrški ulici kot stari poti smo že govorili nekoliko. Prištevati jo moramo tudi med del stare poti, ki je držala od Tržaške ceste proti župnici, to se pravi proti Sv. Petra cesti. Tako se je živala na sedanjem Marijinem trgu še ena pomembna pot. Predložite si podaljšano pot v ravni črti iz Igrške ulice, pa se vam bo pokazala slika nekdanje poti in njeni nadaljnji ostanki v Wolfrovi ulici. Značilno se nam zdijo, da so vse ulice, ki so se razvile iz nekdanjih poti v okolici stare Ljubljane, ostale še do novejšega časa vijugaste in ozke. To velja prav tako za Igrško ulico kakor Kolodvorsko, Tudi Wolfova ulica še ni povsem zravnavana. Dobro se še spominjamo, da je bila še mnogo bolj tesna in vijugasta, dokler ni bila sezidana Mayerjeva hiša. Igrška ulica je bila tudi že delno razširjena ter zravnavana, vendar se ni povsem izgubila starega značaja; zelo tesna je še vedno med Gregorčičevo ulico in Borštnikovim trgom. Prav tako kakor cesta Kravje doline je tudi Igrška ulica prečna: z nobeno sosedno ulico ni vzporedna.

Tako lahko čitamo tudi iz nekaterih ulic v novejših mestnih okrajih zgodovino razvoja Ljubljane, čeprav se te ulice navidez ne razlikujejo skoraj nič od drugih in četudi sicer ne bude pozornosti, ker ali posebno lepe ter n'ima dandanes kakšnega posebnega prometnega pomena.

Evropa bo jedla več rib

Na zborovanju odbora za ribe skupine »Prehrana i kmetijstvo«, družbe za jugovzhodno Evropo na Dunaju je govoril dr. Goldbeck o nalogah ribarstva v novi Evropi. Prej so smatrali ljudje v Evropi ribe večinoma za poslastico, ki ni spadala k neobhodno potrebnim živilom. V bodoče bodo pa ribe vključene v glavno prehrano. Biti si moramo na jasnem, da tudi po vojni še dolgo ne bomo imeli na razpolago toliko mesa, kakor ga je bilo pred vojno. Evropa je morala namreč pred vojno uživati krmno iz prekomorskih držav in zato je lahko redila toliko živine. Po vojni pa zaenkrat ne bo mogoče računati z uvozom živinske krmne in če bo hotela Evropa rediti več živine, bo morala sama skrbeti za krmno, kar bo mogoče seveda samo na račun žita. Malo je pa verjetnosti, da bi mogli pridelovati živinsko krmno na račun žita, ki bo tudi nujno potrebno. Zato si bo treba pač pomagati drugače. Najlažji izhod iz tega položaja bo večji konzum rib. Tako bi Evropa lahko prihranila mnogo krmne.

V nekaterih državah tako na Norveškem in Japonskem že itak jedo mnogo več rib kakor v večini evropskih držav. Na Norveškem in Japonskem pride na vsakega prebivalca 40 do 50 kg rib, dočim jih pride v

Nemčiji toliko samo na nekaterih primorskih mestih, dočim v južni Nemčiji konzum rib stalno pada. V Nemčiji pride na prebivalca povprečno samo 12 kg rib letno. Da bi se povečal konzum rib, bo treba ljudem še dopovedati, da je tudi ribe meso dobro. Mnogi imajo namreč še predsodke in nečejo jesti rib. Na eni strani je krivo to, da ljudje ne vedo kako dobro in redilno je ribje meso. Na drugi strani so pa vsaj pri nas cene previsoke. Krivo je pa tudi to, da konzerviranje rib v večini evropskih držav še ni dovolj razvito, da bi imeli ljudje vedno na razpolago dobre ribe po zmernih cenah.

Najboljši način konzerviranja rib je naglo zamrzovanje pri zelo nizki temperaturi. Tako konzervirane ribe ohranijo vse svoje naravne lastnosti. Seveda so pa potrebne za to najmoderneje naprave, da gredo ulete ribe iz morja naravnost v ledenice, odnosno v posebne hladilne vozne. S takimi napravami, ki so precej drage, bo pa treba počakati do konca vojne. Vsekakor bo morala prehrana evropskega prebivalstva takoj po vojni računati z večjim konzumom rib in temu primerno tudi ukreniti vse potrebno, da ne bo nastalo preobčutno pomanjkanje mesne hrane.

Mars se približuje zemlji

23. novembra bo oddaljen od nas 81,000.000 km

Počasi se dviga solnce na nebu od svoje najnižje zimske poti in dnevi naraščajo. Solnce in polna luna zopet menjavata svoji vlogi, kajti čim višje se dvigne solnce na nebeskolu, tem nižja je pot polne lune. Polna luna mora namreč vedno stati na spodnji strani od solca in če stoji točno proti solncu, nastane lunin mrk. Dne 20. februarja se bo pom'kala polna luna skozi senčni stožec naše zemlje in zato bo nastal delni lunin mrk. Senca bo zakrivala 77% luninega premera. Čas za opazovanje tega luninega mrka v naših krajih ne bo ugoden.

Senca začne zakrivati luno ob 5.30, in največ jo bo zakrivala ob 6.38 tji pred začetkom polne lune na severozapadnem horizontu. Tako zgodaj pa ljudje neradi vstajajo in zato bodo le redki videli ta lunin mrk, če se bo sploh videl, ker utegne biti nebo oblato.

Solnčni in lunini mrki nastajajo vedno v serijah. Tako je nastal tudi pred tem luninim mrkom 5. februarja solnčni, ki je bil celo popoln, pa se v naših krajih ni videl. Videli so ga samo v ozkem pasu od Aljaske preko severne Japonske in vzhodne Sibirije. Čez pol leta pa nastane zopet solnčni in lunin mrk. 1. julija bo redok obročast solnčni mrk. Najbrž pa tega za nimavega nebesnega pojava sploh nihče ne bo opazoval, ker se bo videl samo na odprtem morju med Avstralijo in Antarktidom ter na samotnih morjih, namreč tam, kjer se le redko pojavi ladja. 14 dni pozneje pa nastane delni lunin mrk, ki bo

njegovo opazovanje tudi v naših krajih zelo ugodno, ker stoji luna v jedro sence ob solnčnem zahodu, tako da se bo v začetku noči mrk že videl. Letos bomo torej imeli dva solnčna in dva lunina mrka. Oba solnčna mrka v naših krajih ne bosta vidna, pač pa oba delna lunina mrka.

Letošnje leto nam pa prinaša še en zanimiv nebesni pojav. 6. julija se bo namreč pomikal opek lunin srp čez Venero. Ta nebesni pojav bomo lahko opazovali tudi z boljšim daljnogledom. Zanimivost letošnjega leta je tudi bližanje Marsa naši zemlji. Mars bo v takozvani opoziciji, kar se zgodi vsaki dve leti, ni pa vedno enako, temveč zelo različno. Enkrat se približa Mars zemlji bolj, drugič pa manj. 28. novembra se bo približal Mars naši zemlji na 81 milijonov km tako, da ga bomo videli na nebu kot žarečo rdečo zvezdo v sozvezdju Bika blizu planeta Saturn. V tem času bo pogled na rebo 'zredno lep, ker se bodo videli v sozvezdju Bika žareči Saturn, Mars in svetla stalnica Aldebaran.

PROFESORSKA

— Kaj mi ne boste čestitali, gospod profesor? Predčerašnjim sem postal del.

— Ni mogoče! In ste vsi vstali iz postelje?!

ZVEZE

— Moja teta ima zveze z najrazličnejši ljudmi.

— Kako to? Odkod jih pa ima?

— Telefon ima.

Naročnikom „Dobre knjige“ na Hrvatskem

Iz Zagreba nam sporočajo, da so te dni končno dobili prve naročene romane tudi naročniki »Dobre knjige« v Nezavisni Državi Hrvatski. Vsi so prejeli norveškega pisatelja Gulbranssena krasno delo »In večno šume gozdovi«, večina od njih tudi švicarskega književnika Knittla sodobni roman »El hakim«.

Trdno upamo, da so s tem dokončno odstranjene začetne težkoče, ki so doslej ovirale dostavljanje romanov naročnikom »Dobre knjige« na Hrvatskem, in da bodo poslej tudi oni redno prejeli vse romane, kakor bodo izhajali. Ravnokar je kot četrta knjiga izšel roman »NESTANOVITNO SRCE«, nadvse zanimivo delo priljubljene italijanskega pisca Fraccarolija. V februarju bo sledil Jack Londonov roman »JERRY Z OTOKOV«, v marcu pa Jacobsenov zgodovinski roman »BORBA Z BOGOVI«.

Naročniki za »Dobre knjige« se sprejemajo v Nezavisni državi Hrvatski za pol leta, to je za šest zaporednih romanov. Ako bi vsem sedanjim naročnikom ne mogli dostaviti tudi prvih dveh romanov (»Tiha voda« in »El hakim«), ki sta medtem že razprodana, bodo prizadeti v zameno dobili sedmi, odnosno sedmi in osmi roman, tako da ne bo nihče oškodovan.

Naročnike sprejema še naprej tvrdka Press-Import, d. d., — Zagreb, Katančičeva 3, tel. 22557 in 22558. Naročnina znaša za šest knjig — vsak mesec izide en roman — samo 200 kun.

Vse naročnike »Dobre knjige« prosimo, naj nam oprostijo dosežanje začetne težkoče ter nam ostanejo naklonjeni tudi v bodoče in opozarjajo na naše lepo in ceneno knjižno zbirko tudi svoje prijatelje in znance.

Pogled v skrivnostno vesoljstvo

Meglovine oddaljene od nas 500 milijonov svetlobnih let

Če se ozremo v jasni zimski noči na nebo, posuto z zvezdami, se nehote zavemo, kako neznaten kosček vesolja je naša zemlja. Že od pradednih časov skuša človek prodreti v skrivnostno vesoljstvo in odkriti njegove tajne. Marsikaj se je človeškemu razumu v tem pogledu že posrečilo, toda največje tajne vesolja skrivno čuva in najbrž jim človek nikoli ne bo prišel do dna.

Nebo samo z zvezdami, kar jih more doseči s pomočjo velikih daljnogledov človeško oko, seveda ni nobena skrivnost več. Človeštvo pozna zvezde, njihove poti in oddaljenost od zemlje, zvezdoslovci so nam odkrili razna nebesna telesa, meglovine in s tem najbolj oddaljena nebesna telesa v neskončnem vesolju. Po svetlobi zvezd lahko določijo zvezdoslovci njihovo oddaljenost od zemlje. Tako so ugotovili oddaljenost najredkejših meglov in naše zemlje.

Kar spoznamo na nebu kot najmanjši meglovino, so v resnici celi sistemi mlečnih poti, obstoječi zopet iz ogromnega števila solčnih sistemov. Naša Rimska cesta ali Mlečna pot, ki se nam vidi kot svetel pas na večernem nebu, je oddaljena od nas 100.000 svetlobnih let. Kako ogromna razdalja je to si niti misliti ne moremo. Pomisliti moramo, da rabi svetloba za 100.000 km dolgo pot samo eno sekundo. V enem letu napravi svetloba 10 milijonov km dolgo pot. Naša Rimska cesta je pa oddaljena kot rečeno od nas 100.000 svetlobnih let, in vendar so zvezdoslovci fotografirali meglovine, oddaljene od naše zemlje 500 milijonov svetlobnih let. Ni iz-

ključeno, da so ta nebesna telesa že pred milijoni let izginila, pa še vedno prihaja njihova svetloba do nas.

Kamorkoli se ozremo na nebo, povsod vidimo take meglovine, ki je z njimi: napolnjeno vesoljstvo. Čim se je zvezdoslovci posrečilo razdeliti le najmanjši del meglovine na zvezde, so lahko ugotovili njeno svetlobo in s tem tudi oddaljenost od zemlje. Novo je pa odkritje, da se meglovine pomikajo od nas. Njihova radialna rotacija je v tesni zvezi z oddaljenostjo od naše zemlje. Z ogromno hitrostjo se meglovine oddaljujejo od nas. Čim bolj so oddaljene od naše zemlje, tem večja je hitrost oddaljevanja od nje. Vesoljstvo torej ne miruje, kakor bi človek mislil, temveč je v neprestanem gibanju. Učenjaki še ne vedo, zakaj se premika. Zanesljivo vedo samo to, da se premika in s pomočjo zakonov mehanike lahko fenomen gibanja tudi razumemo. V pradednih časih, ko je vesoljstvo šele nastajalo, so se od velike skupne plinske gnote oddrgali manjši deli in nastopili svojo pot v vesoljstvo, kjer krožijo po svojih strogo začrtanih potih.

„Tračnice“ v starem veku

„Tračnice“, po katerih lahko vozijo vseh vrst hitreje, so poznali že v starem veku. Najstarejše tračnice so našli v stari Grčiji. Vse pa kaže, da so jih že pred Grki poznali Egipčani. Seveda pa ni šlo za tračnice kakršne imamo zdaj, temveč za zelo ozke in kamen zaskane kanale, po katerih so tekla kolesa vozil.

VSAK

naš naročnik je zavarovan
ALI ste poravnali naročnino?

BERITE OGLASE!
CITAJTE »JUTRO«!

Vreme v ljudskem verovanju

Zveza med vremenom v poedinih mesecih ter letino, boleznimi itd.

Preprosto ljudstvo ima svoja pravila o vremenu, sestavljena na podlagi bogatih izkušenj. Niso ta pravila vedno točna in zanesljiva, vendar bi bilo pa napačno misliti, da so za vremenske napovedi brez pomena. Večkrat se lahko prepričamo, da zna preprosto človek, zlasti kmetovalec z večjo zanesljivostjo napovedati vreme kakor vremenslovci. Poglejmo zdaj, kakšni znaki vodijo ljudstvo pri ugibanju o vremenu v poedinih mesecih in v kakšno zvezo spravlja vreme z letino, boleznimi itd.

Deževje v januarju škoduje setvi. Če v januarju zemlja ni pokrita s snegom, prihaja v opoldanskih urah vetrovi, ki prinašajo mraz. Če kdaj januarja ali v njem in snega in mraza bo pritisnil v marcu in aprilu. Če brije ob koncu februarja sever, bo letina dobra. V februarju glej raj volka negro golokroga težaka. Grmenje v februarju je dober znak. Če grmi ponoči bo čbrodilo žito slabo in otrokom groze nalezljive bolezni.

Suh april, moker marec in hladen maj polnijo kašče. Marec prijeten, april neprijeten, toda za lepim marcem deževen april. Sneg v marcu pobira setev, dež v marcu vse pokvari in poletje bo suša. Prah v marcu je boljši od zlata. Grmenje v marcu obeta splošno izobilje. Če zakuka kukavica v marcu in če se dramijo živali iz zimskega spanja, se obeta zgodnja topla pomlad. Če spomladi zvečer zaregljajo žabe, nastopi toplejše vreme.

Topel in pohljen dež v aprilu obeta dobro letino in lepo jesen. Če sije polna luna po cvetju, bo ovenelo in kakršne so češnje po cvetju, tako bo tudi riž. April moker, junij lep. Aprilsko grmenje ne prinaša mraza. Maj hladen — mnogo sena in vina. Deževen maj — tople vroč julij, grmenje v maju dobra letina. Lepo vreme ob koncu maja pomeni bogato vinoko leto. Če ob koncu maja lepo cveto rožice, bosta most in slanina draga. Junjake rose so k-risne. Vetrovi krog polnoči v juliju so žito koristni. Če v juniju grmi, leto ne bo veselo.

Ker v planinah v juliju sonce dolgo sije, tam bo pozimi vsok sneg. Če se v juliju dvigne mravljšča, bo huda zima. Grmenje v juliju je slabo za pšenico in rž. Če v avgustu dežuje, bo trajalo deževje dolgo. Češar avgust ne skuha tudi septembra berne bo spekel. Če v začetku septembra grmi, bo dež leto dni, dobra strn. Jesen lepa in topla, zima dolga in ostra. Če se najde na jesen v žru zlasti v cerovem pak-jek letina ne bo dobra, če se najde mušica, bo letina srednja, če se pa najde orav-črv, bo leto navadno, če se pa ne najde nič, bo razsajale nalezljive bolezni.

Grmenje v pozni jeseni pomeni zgodnjo draginjo. Pozno cvetoče rže pomenijo nalezljive bolezni. Če ostane listje dolgo na drevju, bo zima huda, spomladi pa mnogo gosenic. Če listje ne pade daleč od drevja,

bo prihodnje leto normalno. Če se ovce proti večeru n-čejo vračati domov, dobimo kmalu dež ali sneg. Kolikokrat v oktobru sneži, tolikokrat bo snežilo čez zimo. Kolikor dni je od prvega snega do maja, tolikokrat bo pozimi snežilo. Mnogo žira na drevju pomeni hudo zimo.

Kakršen je november, tak je marec. Če zapade prvi sneg na zamrznjeno zemljo, bo mnogo žita, če pa zapade na mokro, bo čbrodilo žito slabo. Če je december brez mraza in snega, bomo imeli mraz in sneg v marcu in aprilu. Kakršni vetrovi pihajo po polnoči, taki bodo pihali vse leto. Če brije burja, se obetajo živinske kužne bolezni. Če piha zapadni veter, bodo umrli veljaki. Če piha jug, bodo razsajale bolezni, sever pa pomeni slabo leto.

Povečani rumunski državni dohodki

V zaletnih proračunskih letih je dosegla Rumunija v državnem proračunu večje prihranke. V proračunskem letu 1938/39. je bilo predvidenih 30.550 milijonov lej državnih dohodkov, v resnici so pa znašali 31.618 milijonov, v proračunskem letu 1939/40 33.665, v resnici pa 36.009, v proračunskem letu 1940/41 37.596, v resnici 40.977 in v lanskem proračunu 44.879 v resnici pa 64.042 milijonov. Državni proračun za leto 1942/43 predvideva 72.530 milijonov lej dohodkov, a v prvih treh četrtletjih je prišlo v državno blagajno najmanj že 61.400 milijonov, tako da bo dosežen tudi letos znaten presežek. Povprečni mesečni presežek znaša 1.500 milijonov lej.

Finančno ministrstvo je objavilo poročilo o državnih dohodkih od januarja do septembra 1942, ki je za sestavo novega proračuna zelo zanimivo. Posredni davki so vrgli v teh mesecih 26.898, neposredni 10.096, razne takse 19.840, razni drugi dohodki pa 21.844 milijonov lej. V primeri s predlanskim letom so se dohodki iz naslova posrednih davkov skoraj podvojili, dočim so se neposredni davki zvišali približno za eno tretjino. Dohodki državnih monopolov so narasli lani v primeri s predlanskim letom za dobrih 150%.

Ogromne razdalje

O ogromnem obsegu in svetlobi daljnih nebesnih teles si z našimi pojmi sploh ni mogoče ustvariti prave slike. Primer kozmičnih dimenzij nam nudi leta 1936 odkrita zvezda supernova verginija. Zvezdoslovci so izračunali, da je oddaljena ta zvezda od naše zemlje 7 milijonov svetlobnih let ali 6 kvadrilijonov km. Svetloba te ogromne zvezde je 40 milijonkrat močnejša od solčne.

ZANATSKA BANKA A. D. LJUBLJANA

izvršuje bančne posle po najugodnejših pogojih

SGARAVATTI SEMENTI S. A. PADOVA

Sementi di Ortaggi — Foraggi. ecc.
Sementa za zelenjavo — krmila itd.
Chiedere offerte — Zahtevajte ponudbe

OTROŠKE VOZIČKE

globoke ali športne, zopet dobite v lepi izbiri, domače izdelave pri trvdki

»TRIBUNA« Lazar Ferdo, Karlovska cesta št. 4.

DARMOL

Il miglior lassativo
najboljše odvajalno sredstvo

Kadar prodajaš ali kupuješ — preglej »Jutrove« male oglase!

Umri nam je naš ljubljeni soprog, dobri oče, stari oče, stric in tast, gospod

IVAN OGRIN

Pogreb dragoga pokojnika bo v nedeljo, dne 14. t. m. ob 1/2 4. uri popoldne z 2al — kapele sv. Jakoba — k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 12. februarja 1943.

Zalujoči: IVANA, soproga — VALENTIN, ANGELA poroč. URBANČIČ, TONČKA poroč. MILOŠIĆ, FRANC, MINKA, otroci — in ostalo sorodstvo

»JUTRO« ZAVARUJE!

Tempaccio da Aspirina! Che diluvio! Ben presto i piedi si bagnano e si corre il rischio di buscarsi un raffreddore. Per evitare malanni prendete subito le compresse di Aspirina.

Za slabo vreme Aspirin! Kak naliv! Noge se hitro zmocijo in obstoja možnost prehlada. V izogib boleznij vzemite takoj tablete Aspirin.

Aut. Prof. Milano - 31014 - 1940 - XII

ZAHVALA

Šef-zdravnik »Slajmerjevega doma«, gospod dr. Kramarič, mi je s spretno in čudovito uspešno operacijo rešil življenje in se mu tem potom za njegov trud tekem moje bolezni najiskrenejše zahvaljujem. Moja zahvala pa gre vse gospodom zdravnikom »Slajmerjevega doma« sploh, ker so se mi posvetili z veliko vnemo in v nesebični požrtvovalnosti storili mnogo več, kakor samo službeno dolžnost. Zahvaljujem se tudi častitim sestram za ljubeznivo nego in postrežbo v moji dolgi bolezni.

MARIČA SPICARJEVA

Inserati v »JUTRO« imajo velik uspeh

FRANCE NOVŠAK:

6

Nemir srca

ROMAN

Skoraj dahnila je.

»V našem sadovnjaku ste.«

Skozi temo je opazila njegov blede obraz, ki se je smehljal.

Njegov smehljal jo je pomiril.

»Ali ste se me prestrašili? Nocoj ste se me že vdrguči prestrašili.«

»Seveda, ko pa pridete tako nepričakovano.«

»Oprostite mi, toda nisem imel namena slediti vas domov,« je pojasnjeval Rudolf tiho, »prej se je to zgodilo slučajno. Po lepih dnevih sem vedno nekoliko omamljen. In nocoj je večer, ki mi ne bo šel iz spomina.«

»Tudi meni ne, verjemite,« je povzela Marta.

Rudolf se ji je popolnoma približal in šepetal.

»Ta večer mi ne bo šel nikdar iz spomina, ker sem na njem doživel nekaj, kar mi je dragocenejše od vsega, kar mi je bilo doslej drago na svetu. Ne vem, če me razumete, Marta, toda vaš obraz spada tudi k tej moji sliki. Ali veste, kako lepo je človeku, ki je končal gimnazij in nima nikakih skrbi? Ves se mora predati najlepšim sanjarijam. Takšen sem jaz nocoj in takšen bom do jeseni, ko odpotujem na Dunaj. Kako sem si želel trenutka, ko bi

mogel zapustiti gimnazijo z maturo v žepu. Že kot pobič sem sanjal mnogo o tej veliki časti. Zdaj se je uresničilo in dasi ni tako, kot sem si zamišljal, sem vendar neskončno srečen. Zato nocoj sploh ne pojem počivat, marveč bom užival v poletne noči, ter blodil po okolici.«

Rudolfov obraz je bil ves zasanjan. Kakor bi štirinajstleten deček strmел v napet film.

»Tudi vi, Marta, ste mnogo pripomogli k moji nocojšnji sreči,« je nadaljeval. »Vaš obraz se močno približuje mojemu vzoru. Saj ste sami opazili, da sem vas vseskozi občudoval. Prosim vas le, da mi tega vedenja ne zamerite. Študentje smo pač takšni.«

Poslušala ga je kakor da bi ji bil učitelj, on pa ni niti trenil.

»Zelo bom vesel, Marta, ako vas bom mogel še videti in še govoriti z vami. Silno ste mi dragi.«

Srce ji je veselo zadrtelo. Rudolf pa se je umaknil na stezo in dejal z globokim naglasom.

»Zdajle bi vam hotel dati poljub, ker se mi zdi, da je vaše srce nepokvarjeno. Tudi mislim, da bi poljubu ne pripisovali drugega pomena kakor prijateljskega. Vendar, premalo časa se poznamo, da bi se moglo to zgoditi. Dajte, seziva si v roke!«

Po tem pozivu je pristopila k njemu in mu vsa drgetajoča podala roko. Rudolf je dobro vedel, da bi se zdajle ne branila in bi lahko storil z njo, kar bi hotel. V njegovo glavo se je polagoma vračala treznost. Dobro se je zavedal, da bi takle poseg v tuje življenje ne njej ne njemu ne prinesel posebnega olajšanja.

Dolgo sta se držala za roke, potem pa je Rudolf zagrabil obe njeni mehki roki in jih poljubil.

»Namesto svojih materi, ki je že davno mrtva, poljubljaj roke vam, Marta. Hvaležen sem ji, ker me je rodila, da morem doživljati to srečo.«

Nežno ji je izpustil roke in se poslovil z zamahom roke. Slišala je še njegove rahle stopinje po stezi.

Ko je stopila v hišo, je vse spalo. Rano jutro jo je videlo zaspati šele tedaj, ko so uglašale zvezde. Te se zginjale druga za drugo, kakor da bi hotele zapustiti svet, ki se je budil iz sna, za vselej...

DRUGO POGAVJE

Polje, polje, kako nas spominjaš na mladost!

Ko se je Rudolf po nočnem sprehodu prebudil, je videl, da leži med žitom, ki ga je zibala jutrnja sapa. Sonca še ni bilo in škrlanci se še niso dvignili k njemu.

Vstal je in se otrešal bilk, ki so se mu prijele črne obleke in odšel proti vasi. Bežno se je ozrl na Martin dom in sklenil, da čimprej naveže prijateljstvo z njenimi domačimi. Kakor je bil sinoči omamljen od novih vtisov, tako je hotel sedaj nastopati hladno in preračunljivo. Zavedal se je, da bo pri ljudeh pomenil le toliko, kolikor bo sam hotel.

Njegova želja pa je bila dvigniti se. Bil je prepričan, da se je rodil zato, da postane nekaj drugega, kot so navadni ljudje. In če si je včeraj zaželel ljubkovanja z Marto, tega ni mislil tako resno.

Da ji je bil všeč, je vedel. Toda to je bilo zanj premalo. Dekle mu je po postavi ugajalo in tudi značaj, no značaj! — tudi temu ni bilo kaj reči. Treba je bilo pozvedeti kaj o njeni doti.

Ko je tako premišljeval in natančneje razmišljal svoje odnose do ljudi, je opazil, da so premalo čustveni. Kakor je bil mlad, so bila zanj čustva nekaj neznanega. Ne da bi jih ne bil poznal, toda nikoli ni na nje nekaj važnega gradil.

Te nazore so mu že za srednješolskih let vcepilale njegove zaščitnice. Iz njihovih ust je zvedel, kaj si zamišlja ženska pod pojmom ljubezni. Tedaj je prišel do spoznanja, da je tudi ljubezen lahko brez vsakih čustev. In to so mu njegove mecenke dokazovale z dejanji. Res, bilo je nekaj zoprnega gledati te vzorne zakonske žene, kako so ravnale s svojimi slepimi možmi. Prevara je bila še najnedolžnejša zadeva, ki so se je bile lotile. Žene so tako Rudolfa kmalu naučile molčati, mnogo opazovati in vsa opazovanja spremeniti čez čas v lastne ugodnosti. Rudolfu ni bilo nič novega vedeti, da si na nekem drgetajočem srcu lahko nekdo brez pomislekov zgradi srečo.

Od tod tudi njegova zrelost, ki je presenečala in ki so ji dekleta podlegala. Sam si zaradi svojih lastnosti ni dosti domišljal. Prej bi dejal, da je imel naravno, nepriljeno vedenje. Vsega tega pa se sam ni dosti zavedal. Imel je celo željo, da bi bil drugačen, da bi živel čustveno ravno tako burno kot drugi, pa čeprav manj srečno.

Ko je korakal skozi prebujajočo se vas, so ga vsi ljudje pozdravljali, nekateri pa ga celo vprašali, kako je prespal prvo noč v Dolenji vasi. Odgovarjal je po svoji navadi ljubezno, vendar se ni mogel ubraniti bojazni, da ga bodo ti ljudje kljub svoji dobrodušnosti začeli kmalu dolgočasiti.